

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Spiritualis Thesaurus Missæ

Sánchez, Gaspar

Coloniae Agr[ippinae], 1619

Spiritualis Thesaurus Missæ. In Quo Traditur Quam inde vtilitatem capturi sint tum Sacerdotes sacrificantes, tum reliqui fidelium eidem presentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55223](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55223)

SPIRITVALIS
THESAURVS
MISSAE.

IN QVO TRADITVR
Quam inde vtilitatem cap-
turi sint tum Sacerdotes sa-
crificantes, tum reliqui
fidelium eidem præ-
sentes.

CAPVT I.

*Quanti referat viuam sacri huius
mysterij fidem excitare.*

RERVM omnium æsti-
matio ex ipsarum nasci-
tur

2 SPIRITVALIS

tur cognitione, tam vera, quæ è
luce fidei & veritatis diuinæ
res ipsas ex ratione æstimantis
oritur, quam falsa, idque occa-
sione tenebrarum & obscurita-
tis, quas adfert peccatum &
concupiscentia; quæ verum
nobis id esse persuadet bonum,
quod non nisi fictum & men-
dax est. Maximum bonorum
temporalium est vita, & meri-
tò & maximum ducitur, vtpo-
te reliquorum bonorum fun-
damentum. Cæterum, si ipsum
bonum, omnium bonorum op-
timum & maximum, ad diuinæ
veritatis mentiri nesciam, truti-
nam appendimus, dicentē Deū
ipsum S. Iacobi Apostoli ore au-
die-

THESAVRVS MISSAE. 3
dicimus: *Iac. 4. Quæ est vita vestra?*
vapor est ad modicum parens, &
deinceps exterminabitur. Tam fra-
gili scilicet fundamēto inædifi-
catae sunt omnes ventorū inani-
tatūq; turre, quas homines cō-
struūt, bonæ fortunæ, honores,
voluptates, ac diuitias non nisi
pro forma exteriori, non autem
pro soliditate accipiendo; quas
tamē S. rex Dauid diuina luce &
experientia illustratus & purē
iudicans, ne quidem vaporē aut
fumum, vti D. Iacobus, dicere
dignatus est, sed somni nomi-
ne, quod longē minus & indi-
gnius, vocauit Psalm. 75. Dormi-
erunt, inquit, somnum suum, &
nihil inuenerunt omnes viri diuiti-

A 2 arum

4

SPIRITVALIS

arum in manibus suis. Quibus
in rebus duo notanda occur-
runt: primum, quod omnia
inferiora ac terrena somnus
dicantur, & illorum possesso-
res & usufructuarij, dormi-
entes. Nam vti qui inter
dormiendum se regem, mag-
natem, locupletem, aut sa-
trapam esse somniat, quamdiu
quidem durat somnium, gaudet
ac de fortuna sibi sua gratula-
tur; sed expergefactus inanem
se ac vacuis manibus reperit: sic
reuera reges, magnates, opulen-
ti, satrapæ terreni, hisce bonis
fruuntur velut bonis somnian-
tium, hoc vno excepto, quod
somnia hoc sit paulo produ-
ctius

THESAURVS MISSAE. §
Etius; at vbi mortis eos stimu-
lus expergefecerit, nihil pror-
fus in manibus suis inueni-
unt. Alterum quod hisce in
rebus summoperè notandum
est, Prophetam non dicere di-
uitias virorum, sed, viros diui-
tiarum, quo ostendit, non i-
pso illarum, sed illas ipsorum
dominas esse: quæ sanè grauiissi-
mā calamitas est. Iam vero vt ad
propositum veniamus, quem-
admodum fidei lumen, non au-
tem solam apparentiam secuti,
suum bonis terrenis pretium &
æstimationem quam merentur
assignamus, non aliam scilicet
quàm quæ somnio debetur: sic
eadem luce, quam Dominus

A 3

Deus

6

SPIRITVALIS

Deus nobis dignatur concedere, in vnica Missa tam admirabiles ac veros reperiemus thesauros, tam pretiosa dona caelestia, tanta gratiae bona pro hac vita, tam certam pro altera tamq; securam spem, vt insignem nobis admirationem & stuporem moueant, vt ad vel credendum eadem, ipso fidei dono, quod ex infinita bonitate sua cordibus nostris infudit DEVS, opus habeamus. Consideremus in Missa non modò quod exterius apparet, sacerdotem scilicet vestitum, è libro lectitantem, alium ei respondentem, nec satis nobis sit pectus hostiam eleuante sacerdo-

THESAVRVS MISSAE. 7
cerdote tūdere; sed fidei oculis,
qui lōgè sunt Lynceo perspica-
ciores, perspiciamus quid quaq;
Missæ parte, & omnibus ad ipsã
spectātib. cōtineatur. Hæc por-
ro cognitio & interior perspe-
ctus non in solo cognoscendo
oportet sistat, sed Deum etiam
æstimare, reuereri, amare, ei pla-
cere & seruire ob tam eximium
beneficium studeat, (quod ta-
met si non nisi vnicum sit, om-
nia nihilominus beneficia in se
complectitur) & inde utilita-
tem aliquam elicere conemur,
& è singulis Missis, quas aut
celebrare aut dicere nos con-
tingit, exeamus alij quàm ve-
neramus, mutati scilicet

A

4

& in

8 SPIRITVALIS

& in melius conuersi, cum ipse
Redemptor Iesus Christus in-
ibi præsens adsit, de quo sic D.
Lucas scriptum *Luc. 6.* reliquit:
*Omnis turba quærebat eum tange-
re, quia virtus de illo exibat, & sa-
nabat omnes.* Si ergo lineæ aut
lanæ Saluatoris vestes sanandi
virtutem habebant, vel manum
dumtaxat tactæ, quid non faci-
et sacrum eius verbum corde
admissum, quin & ipsemet cre-
ditus & adoratus, & suo tem-
pore in sacro Missæ my-
sterio & communi-
one receptus?

) CAPVT

THESAURVS MISSAE. 9

CAPVT II.

OMNIA REDEMPTIONIS
nostræ beneficia in sacro Missæ my-
sterio coniunctim nobis à
Deo conferun-
tur.

INter rationes, ob quas S. Eli-
sabetha à Spiritu sancto edo-
cta beatam Deiparam Vir-
ginem pronuntiauit, fuit hæc,
quòd insigni quodam fidei lu-
mine sacra credidisset mysteria
quæ in ipsa Deus omnipotens
peracturus esset. & ait *Luc. 1.* Be-
ata, *quæ credidisti, quoniam perfi-*
cientur ea quæ dicta sunt tibi à Do-
mino. Ad imitationem viux hu-
ius quam beatissima virgo ha-
buit

IO SPIRITVALIS
buit fidei, magna cum certitu-
dine credamus, habere nos in
sacratissimo Missæ mysterio,
quod ipsi in mysterio Incarna-
tionis promissum fuit, scilicet,
vni genitum Dei filium ex ipsa
carnem assumpturum, nascitu-
rum, Euangelium prædicaturum,
atque ipsum miraculis confir-
maturum, & ad homines saluan-
dos mortem oppetiturum. De
hoc locutus est mysterio Da-
uid, dum ait *Psalmo 110. Memo-
riam fecit mirabilium suorum mi-
sericors & miserator Dominus, es-
cam dedit timentibus se. Adeo vt
in mysterij huius institutione
se Christus velut quæstor quæ-
dã rationarius gesserit, qui de-
ductis*

THESAVRVS MISSAE. II
ductis in libro rationum minu-
tim ac sigillatim multis ijsque
amplis expensorum acceptorū-
que rationibus, ad illarum cal-
cem breui omnes numero iun-
ctim cōplectitur, faciēdo sum-
mam summarū: adeò vt qui hāc
legerit, legat, quidquid toto li-
bro scriptum continetur. Ad e-
undem planè modū in libro vi-
tæ Redēptoris nostri in sancto
inquam eius Euangelio, aliquid
de illius incarnatione, aliquid
de eiusdem natiuitate, aliud de
manifestatione eiusdem Regi-
bus, quiddā etiam de ipsius mi-
raculis, nec nō de eius prædica-
tione, & morte aliquid scriptū
reperire est; quæ omnia paucis &
sum-

sum-

summatim in vnica Missa comprehensa habemus. In modo quidem quo se nobis inibi CHRISTVS Dominus dat, aliquod discrimen est, at in rei quæ nobis datur realitate & substantia, & fructu spirituali planè nullum. Vt verò melius hoc intelligatur, paucis primaria Vitæ Iesu Christi Domini nostri mysteria percurramus, & videbimus singula hic etiam reperiri. Ad Incarnationem siquidem, à parte sua, sanctissima Virgo contulit purissimum ac virgineum sanguinem, à sua verò Deus potentiam & sapientiam suam infinitam, per quam factum est, vt è sanguine illo pu

ris

THESAURVS MISSAE. 13
rissimo, sacratissimum CHRIS-
TI Domini nostri corpus
subitò perfectum formauerit,
& sanctissimam illam animam
è nihilo crearit, omnibusque
quæ habuit charismatibus &
diuitijs donarit, & animam
illam & corpus sanctissimum
verbo diuino in vna hypo-
stasi vnierit, & CHRISTVS
verus DEVS simul & homo,
constitueretur. In Missa ve-
ro sacerdos, à parte sua, pau-
xillum panis & vini confert, &
Deus per verborum consecra-
tionis vim à parte sua suam cõ-
fert potentiam & sapientiam,
quâ in instanti panem in Chri-
sti conuertit corpus, & vinum

B

in

in sanguinem sacratissimum, vt
per concomitantiam, vel, vt cla-
rius loquar, eò quòd corpus vi-
uum sit, & quod sanguis etiam
in viuo eius corpore continea-
tur, eiusdem anima præsens ibi
adsit, vtrique autem Verbum
vnitum sit; adeò vt, verbis con-
secrationis iam plenè & perfe-
ctè pronuntiatis, adsit ibi præ-
sens **C H R I S T V S**, **D E V S**
& homo verus. Quid verò
hoc mysterium minus quàm
Incarnatio habet? In Natiui-
tate habuerunt **C H R I S T V M**
Pastores pauperibus panni-
culis inuolutum, in Missa nos
coopertū habemus accidētibus
etiam

THESAURVS MISSAE. 15
etiam multò vilioribus . Hic
denique eundem habemus pro-
positum ad adorandum, vti e-
um habuere tres Magi; ad intra
brachia nostra etiam recipien-
dum, vti eum complexus est Si-
meon . Hic videmus eum non
minus patrare miraculum, quã
in nuptijs Canensibus; in illis
siquidem aquam in vinum, in
Missã verò vinum in propri-
um conuertit sanguinem .

Hic eum quoque prædican-
tem Euangelium audimus,
quod licet ore Sacerdotis fi-
at, non minori tamen nobis
id emolumento futurum est ip-
sum si recipiamus: an non enim
apud Euangelist. ipse ait? Ioã. 20

B 2

Beati

16 SPIRITVALIS

Beati qui non viderunt & crediderunt. Hic proprijsimè illum in coena habemus, cùm hæc eadem & eiusdem planè sit rationis, cuius fuit illa antiqua, in qua & eadem materia panis & vini, ijsdem consecratur verbis. Hic etiam illum habemus patri pro peccatis nostris oblatum, nisi hoc vno excepto, (quod amatoribus Christi maiorem consolationem allaturum est) quòd in cruce improborum hominũ qui tunc erant operâ oblatum sit, & diuina eius maiestas crudelissimam & probrosissimam mortem subierit: hinc communiter & vt plurimum sanctorum

rum

THESAURVS MISSAE. 17

rum Sacerdotum offeratur
manibus ; non blasphemijs la-
cessitus , sed adoratus ; non
patiens , sed gloriosus , nec
minori fructu , quoad remis-
sionem peccatorum ac dono-
rum caelestium collationem ,
ei qui aliquam inde elicere
utilitatem voluerit . Hic ip-
sum habemus resuscitatum
iam , & gloriosum , & ad Pa-
tris aeterni dextram regnātem.
Hic denique Sacramentorum
omnium habemus summam ac
finem ; omnia namque ad hoc,
velut ad finē & scopum & gra-
tiae fontem , ordinantur , cum
realiter , substantialiter & verē
Iesum Christum Dominum no-
strum,

strum, Sacramentorum auctorem,
& gratiæ omnis largitorem,
contineat. In Missa itidem ha-
bemus laudes Psalterij Dau-
dici, in versiculis nempe in In-
troitu, Graduali, Offertorio,
Postcommunionem decantari vt
plurimum solitis: doctrinam
item Prophetarum in lectioni-
bus & prophetijs tempore o-
portuno legendis; Apostolo-
rum quoque prædicationem
in Epistolis. Inuenimus hic
quoque ad consolationem no-
stram, veterum sacrificiorum,
vti Abelis, Melchisedeci, A-
brahami, quorum in Missa fit
mentio, complementum; hic
inuenimus sacrificium Agni
pascha-

THESAURVS MISSAE. 19
paschalis, figuras, manna, fauē
Samsonis, panis subcineritij E-
liæ, aliasque multas, quæ om-
nes in sacro Missæ mysterio
adimplentur. Hic itidem Chri-
stus, nobis promissionem il-
lam, Ecclesiæ suæ factam, di-
uinâ liberalitate ac magnitu-
dine suâ dignam, & tam glo-
riosam, nobisque adeò vtilem,
præstat, *Ecce ego vobiscum sum
vsque ad consummationem secu-
li.* Atque vt taceam fidei veri-
tatem, quæ nobis ad hoc ita
credendum sufficit, non desunt
etiam rationes eæque effi-
cacissimæ, conueniētiae, cur hoc
ita Christus Dominus noster fe-
cerit. Prima sit, quòd ipse sit

B

4

caput

caput Ecclesiæ, & vicissim ipsa, quæ ad finem vsque mundi duratura est, corpus eius mysticum. Quid porro rationi conformius & naturæ, quàm corpori suo caput uniri? Secunda, quòd CHRISTVS Iesus Ecclesiæ suæ sit sponsus, quam sibi arctiori desponsavit vinculo, quàm sibi uxorem maritus per sacramentum matrimonij, quod ab Apostolo SACRAMENTVM MATRIMONIUM appellatur, à Christo cum sua Ecclesia contractum. Si igitur ipse sponsus sit, sponsamque tanto amore completatur, vt, quo eam condecoraret & ditaret, mortem eius cau-

sa

THESAURVS MISSAE. 21
fa subierit, vti testatur Apосто-
lus Ephes. 5. Tradidit semetipsum
pro ea, vt illam sanctificaret, mun-
dans Lauacro aquae in verbo vitae,
vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ec-
clesiam, non habentem maculam
aut rugam, aut aliquid huiusmodi,
sed vt sit sancta & immaculata;
æquum minimè erat, vt tanto
ab illa tempore absens foret.
Et quoniam hæc desponsatio
in hac vita in qua (vt dicit
Apostolus 2. Corintheo. 5.) per
fidem ambulamus, non per speci-
em, per fidem fit, teste Osee,
Osee secundo cap. Sponsabo te mihi
in fide; conueniens fuit, vt ab-
sconditus maneret, vt fides, quã
sponso suo debet, exercitanda
spon-

spōsa occasionem haberet. Tertia, quòd conueniens fuerit, sponsum sufficientem commensuratum & alimentum sponsæ relinquare, quod cum spirituale esse debebat, nullum sanè erat conuenientius quàm ipsemet, qui in omnem æternitatem ipsum futurum est. sunt & aliæ plurimæ rationes, conuenientia, quas prolixitatis vitandæ causa prætereo, Capitis ergo huius conclusio esto, Christianum, si modò sibi applicare norit, ex vna quam celebrat vel auditur Missa, magis posseditescere, quàm omnibus rebus à Deo creatis; cum in ipsa Christum Dominum habeat incarnat-

THESAURVS MISSAE. 23

carnatum, natum, à Magis ado-
ratum, in templo præsentatum,
Simeonis brachijs receptum,
prædicantem, miracula patran-
tem, sanctissimum Eucharistiæ
Sacramentum instituentem, san-
guinem effundentem, resusci-
tatum, etiam penitus in se glo-
riofum: adèdè vt ibi in vno no-
bis beneficio omnia conferat
beneficia, cum ibi præsentem
habeamus eum, qui se nobis in
omnibus illis dedit, & ex hoc
simul omnium fructum pro
animabus nostris eli-
cere valeamus.

CAPVT

CAPVT III.

DE REVERENTIA, QUÆ
*sancto Dei templo debetur, in quo
 sacrum hoc celebratur
 mysterium.*

QVI scire vult, quæ S. Dei
 templo debeat reue-
 rentia ob sanctissimum
 Missæ quod in ea celebratur
 mysterium, & quia semper in
 eodem præsens adest Venera-
 bilis Eucharistiæ, attentè perle-
 gat octauum caput tertij libri
 Regum, 3. Reg. 8. in quo dedicati-
 nis templi mentio est à Salomone æ-
 dificati ad arcam Testamenti in e-
 odem reponendam, quæ aliud

THESAURVS MISSAE. 25

in se non continebat, quam
tabulas duas lapideas lege ac
præceptis Decalogi inscrip-
tas, virgam Aaronicam quæ
floruerat, & urnam manna
repletam. Ibidem namque le-
gitur Salomon orationem fla-
grantissimam instituisse, & ex
ijs quæ tum à DEO petijt,
à spiritu sancto inspiratus, col-
liguntur gratiæ & beneficia,
quæ Dominus collaturus e-
rat ijs, qui in templo illo ora-
tionem erant aliquando factu-
ri. Verba, à quibus orationem
auspicatus est, admirationis &
exclamationis plena fuerunt.
*3. Reg. 8. Ergone putandum est, quod
vere Deus habitet super terram? Si*

C

enim

ME
quo
Dei
ue-
um
tur
in
era-
rle-
ibri
atio-
ne &
ne-
liud
it

enim cœlum & cœli cœlorum te ca-
pere non possunt , quanto magis
domus hæc quam edificavi ? Si vel
sola vmbra & figura talem af-
fectum & sensum , in corde
viri adeò sapientis , vt Salo-
mon , excitauit ; quem non ip-
sa excitasset veritas , si eiusdem
illi , vti populo Christiano ,
videnda copia facta fuisset ?
Prima ergo , ob quam maxi-
ma templo debeat reueren-
tia , ratio est , quod D E I sit
domus , in qua ipse commo-
retur , nunquam vt eadem e-
grediatur , idque ob sanctissi-
mum Eucharistiæ Sacramen-
tum . Est porro hoc tam exi-
mium D E I beneficium , ver-
bis

THESAURVS MISSAE. 27

bis vt exprimi non queat; ob
quod DEVS non modò rex
noster est & Dominus, sed et-
iam conciuis: cum nullus sit
viculus aut pagus etiam mini-
mus, cuius ille non sit ciuis, &
in quo domum non habeat.
quin etiam multis in vrbibus
& opidis non vnica illi domus
satis est, sed, quò nobis vici-
nior sit, & propius eum habe-
amus, multas domos habet,
& suam propè in singulis pla-
teis habitationem. Hac in do-
mo suum DEVS habet ex-
ercitum, ad nos defendendos;
id est potentiam suam infinitã;
suum consilium, ad nos guber-
nandos, id est sapientiam suam

infinitam ; bonitatem quoque infinitam , liberalitatem, diuitias , & misericordiã , vt omnibus necessitatibus nostris intendat ; suam iustitiam, eam vt in inimicos nostros exerceat , & mala quæ nobis intentant & faciunt , dispellat. Hic suum etiam habet penurarium & horreum ad nostri alimentationem ; doctrinam , ad nos docendum ; medicinam , vt nobis medeatur ; omnia denique dona cælestia, quibus nos ditet. Et quamuis solus ipse per se adhæc omnia sufficiens sit, non ideo tamen solus hîc esse vult, sed exercitu suo & infinita Angelorû multitu-

titu-

THESAURVS MISSAE. 29
titudine stipatus, qui eius in
famulatum assistunt parati, ac
velut cælestes magnates regem
suum & dominum sequun-
tur, & quocumque conferre
se voluerit, comitantur. Hanc
Angelorum hic præsentiam
docet Apostolus, dum muli-
eribus præscribit honestatem,
qua in templis versari debe-
ant, dum ait: *1. Corinthior. 11.*
*Ideo debet mulier velamen habe-
re supra caput propter Angelos,*
id est cooperire caput, vti idem
ponit D. Hieronymus. Si ergo
Angelis hæc debetur reueren-
tia, quanto magis ipsi Angelo-
rum Domino? Scala quam inter
dormiendum vidit Iacob Ge-
nes.

ne. 28 & Angelos per eam ascendentes & descendentes, & Dominum Angelorum in summitate illius innixum, hæc inquam scala elegans sancti templi Domini figura est, in qua ascendunt & descendunt Angeli; ascendunt quidem, dum fidelium ad DEVM orationes deferunt; descendunt verò, dum eisdem è cælo earundem exauditionem nuntiant. Vnde & Iacob è somno expergefactus, & locum in quo erat, considerans, in has tandem voces erupit, Verè DOMINVS est in loco isto, & ego nesciebam; pavensq; quàm terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi

dam beneficio & fauore pro-
mifit Deus, & ibi insignia in ip-
fum collaturum beneficia: Ad-
ducam, inquit, *Isai. 56. eos in mon-*
tem sanctum meum, & letificabo e-
os in domo orationis meae. Holocau-
sta eorum & victimæ eorum place-
bunt mihi super altari meo, qui do-
mus mea domus orationis vocabitur
cunctis populis. Ex his euiden-
ter patet & facile intelli-
tur, quod fidelium in tem-
plo esse debeat officium, quæ
partes; orare scilicet & Deum
laudare. Vt enim in benè
morata republica domus quæ-
dam sunt ita vni rei destina-
tæ, vt ad aliam non seruiant,
qualis est commune horre-
um

THESAVRVS MISSAE. 33
um, quod solum panibus as-
seruandis deseruit, & aliæ his
similes, sic & Ecclesia nulli
rei alij præter quam orationi,
& tractationi cum DEO de-
stinari debet, vt in ea nem-
pe diuinum eius verbum au-
diamus, & sancta eiusdem sa-
cramenta recipiamus, non ve-
rò fabulis, risui, ambulationi,
mutuæ citationi, multò verò
minus, peccato Deique of-
fensionem, (quod sanè abomi-
nabilis quædam in Diuinam
Maiestatem irreuerentia est,
sua scilicet ipsum in domo of-
fendere) impendi. Cum ipse
mundi Redemptor Christus in
diuina sua persona, toto vitæ
tem-

tempore, grauissimas tulisset
iniurias, contumelias, & op-
probria, simul & acerbissima
tormenta, numquam eum le-
gimus indignantem, numquam
iracundiam aliquam præferen-
tem; nisi dum in templo,
velut in rerum venalium fo-
ro, vendentes & ementes con-
spexit ea, quæ sibi tamen
in templo suo erant offeren-
da; tum siquidem ipse, qui ip-
sa erat modestia, continentia,
& morum grauitas, flagello
arrepto negotiatores templo
eiecit, & mensas nummulari-
orum irâ concitatus euertit,
& vendentibus columbas ait,
Iohannis secundo. Auferte ista hinc,
& no-

THESAURVS MISSAE. 35

*& nolite facere domum Patris
mei, domum negotiationis. Ait
autem Venerabil. Beda, si tem-
plo eiecit Redemptor eos qui
emebant & vendebant, quæ li-
cité alio emi & vendi loco po-
terant; quid fecisset, si quos
in eodem vidisset aut garru-
lentes, aut ridentes, aut mur-
murantes? Debet ergo Chri-
stianus, dum templum ingre-
ditur, & ibidem diuinis inter-
est officijs, firmiter secum pro-
ponere, nullum loqui verbum,
loquentibus minimè aures ac-
commodare, neu quidquam ali-
ud facere, præterquam orare,
attenteque diuinis interesse
offi-*

36 SPIRITVALIS
officijs, & quamdiu potuerit,
propter Domini ibi præsentis
reuerentiam, flectere aut stare,
& quod etiam fatius, detecto
capite: si verò id corporis im-
pediat imbecillitas, aut aliud
fieri suadeat necessitas, sit, pro-
ut commodius potuerit, sem-
per tamen tacendo.

CAPVT IV.

*QVA OPORTEAT REVERE-
rètiat tangere vel tractare sacros ca-
lices, patenas, corporalia, ornamen-
ta, Missalia, ac reliqua sacra vasa,
& vniuersum sacri alta-
ris instrumen-
tum.*

Efficaciter hortatur per Isa-
iam

THESAURVS MISSAE. 37

iam Spiritus sanctus eos, qui sacra Domini vasa tractant & gestant, verbis prægantibus dicens: *Isaia 52. Parauit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostris: recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa Domini. Ipse verò Dei filius brachium dicitur Dei, per quem scilicet Deus Pater optimus maximus, creauit omnia. quòd autem in omnium gentium oculis illud paruierit, nihil est aliud, quàm voluisse, vt carnem humanam assumeret, vt eum viderent hominem iam factum, quòd*

D

in hu-

in humana figuraviderūt Israe-
litæ, quibus & ipse prædicavit:
sed omnes eum gentes vident
per sanctissimum altaris sacra-
mentum. Nam vt qui tunc in eu
crediderunt, vidētes hominem,
Deum simul & hominem eum
confitebantur: sic hodie in san-
ctissimo Eucharistię sacramen-
to, non minori fidei lumine, vi-
dendo ibi nec Deum, nec ho-
minem, Deum tamen simul cō-
fitemur & hominem, atque hoc
elemum est, Deum brachium
suum parare, id est, per factum
hoc mysterium filium suum in-
carnatum vniuerso mundo ma-
nifestare. Propterea ergo san-
ctus Propheta in spiritu myste-
rium

THESAURVS MISSAE. 39

rium hoc, ad cuius confectio-
nem & administrationem vasis
opus erat, magni pendens hor-
tatur illos, quorum erat eadem
tangere & tractare, vt à sæcula-
rium conuersatione & familia-
ritate se abstrahant, ab ijs pro-
cul recedant, nihil etiam im-
mundum aut profanum tan-
gant; sed vt manus puras &
non inquinatas habeant, qui-
bus sacra vasa D O M I N I
ferant, tangant & tractent.
Quænam ergo Calici debetur
reuerentia, in quo pretiosus
D O M I N I nostri I E S U
C H R I S T I sanguis con-
secratur & asseruatur? quæ
patena & corporalibus, quibus
D 2 sacra-

facratissimum eiusdem corpus
superponitur & inuoluitur?
Quin & hæc ipsa corporalia sin-
gulari quâdam ratione benedi-
cuntur & sacrañtur. Hinc etiã
S. Leo Pontifex, si quando reli-
quias quispiam ab eo Sancti ali-
cuius petebat, linteum quod-
dam dabat illi, quod hæc reli-
quias contigisset, quod proin-
de sanctus hic Pontifex magnè
in veneratione habebat; quanto
verò maiori honore corporalia
profecutus esset, quibus sacrum
Redemptoris nostri corpus in-
uoluitur? Calices & patenæ et-
iam maiori in honore habende,
vtpote oleo sacro sacratæ; quas
Episcopi est, ratione officij &
digal

THESAURVS MISSAE. 41
dignitatis, consecrare, vti & sa-
cerdotum manus, quibus san-
ctissimum Eucharistiæ sacra-
mentum contingant. Collige-
re hinc poterit, quantam suis sa-
cerdos debeat manibus reueren-
tiam, vt ijsdem nõ tangat quip-
piam, non dico, animam com-
maculans, imò nec profanum
aliquod, quale sunt char-
tæ lusoriæ, aut quid simile. At-
que vt maxima futura esset ir-
reuerentia, è sacro calice bibe-
re, (tametsi ipsum bibere pec-
catum non inuoluat, quinimo
debitâ ratione ac fine factum
meritorium etiam sit) eò quòd
sacrum hoc vas diuino sit cul-
tui dedicatum; sic persuadere

D

3

sibi

sibi debet, indecens etiam esse
tangere manibus Deo sacris ali-
quid, quod ad eius cultum at-
que obsequium directè aut in-
directè non spectat. Nemo por-
ro meliùs nos docet quanta va-
sis sacris debeatur reuerentia,
quàm ipsemet Redemptor
Iesus Christus, qui particula-
rem ad hunc usum in Ecclesia
ordinem sacrum instituit; va-
num quippe è præcipuis Sub-
diaconi officijs est; vasa sa-
cra ad altaris ministerium per-
agendum præparare, & cor-
poralia munda præstare. quin
etiam ad ampullas & candela-
bra, quæ etiam remotius ad
altare spectant curanda, in-
stitu-

THESAVRVS MISSAE. 43
stituit gradum & ordinem acolythorum, quorum partes erant porrigere sacerdoti ampullas, & candelabra gestare, interim dum sacra mysteria Missarum celebrantur. Ipsis quoque ornamenti magna debetur reuerentia, eò quod singulari quadam ratione benedicantur, & ipsa Passionis Dominicæ insignia repræsentent, & ijs ipsis vestitus sacrificet Sacerdos. Adhæc ipsum Missale, quo Prophetarum, Apostolorum doctrina, & quam in Euangelio ore suo sacro redemptor ipse nobis prædicauit, sacra insuper consecrationis verba, sacer Canon

D 4 toti-

totidem petitiones, quas Domino Deo nostro offerimus, & tot eiusdem laudes & præconia continentur, quo in honore habendum sit, facile apparet. Duplex porro his omnibus exhibenda est reuerentia: interior vna, hæc ipsa ex animo venerando & colendo, velut instrumenta ad diuinum cultum tam propè facientia; exterior altera, vt nimirum sedulo curemus, ipsa vt munda existant, & benè habeantur, & dum tanguntur, & in manus accipiuntur, debita cum reuerentia, nõ verò temerè aut irreuerenter tractentur. Vnde manifestum fiet, quantoperè reprehendendi sint æditui, qui
sacra

THESAURVS MISSAE. 45
sacra ornamenta negligunt, ipsaeque parum curant nec mundant, ut puta lampades, ampullas, & templum sordibus oppletum; quin etiam magis sacerdotes, qui saepe tam immundum naribus mungendis non ferrent strophium, quam ferunt purificatorium; neu tam detritas in mensa mappas aut mantilia, quam detritae & inquinatae sunt saepe mappae & corporalia altaris, quod est Dei ac Domini nostri mensa, in quo Angelorum panis & consecratur & comeditur. Horresco vel cogitans, quanto vero magis referens, multos maiori munditie
& ni-

& nitore sacerdotes mortuas animalium iugulatum carnes comedere, quam viam Iesu Christi Domini nostri carnem. Quin & ipsos sæculares ad hanc mapparum, purificatoriorum & corporalium munditiem nitoremque concurrere & adiuuare oporteret, quos nimirum pudeat, dum suas mensas & lectos melius adornatos, maiorique munditie atque elegantia constratos vident, quam Redemptoris nostri mensam, in qua tamen vitæ panis ipsis comedendus porrigitur. Magna etiam confusionis & erubescentiæ materia est, quod in magnatum palatijs, quin & pri-

THESAURVS MISSAE. 47
& priuatorum ædibus, tedæ
& faces è candida cera super-
fluè copioseque, taxillis, tes-
feris, chartisq̃ ludentibus
præluceant; erubescant inquam
hi, dum hoc suo in luxu, v-
nam in altari, eamq̃ vix
ardentem candelulam
ceream conspici-
unt.

CAPVT

CAPVT V.

QVOMODO SE PRAEPA-
 rare deberent Christiani priusquam
 templum ingrediantur, & cur ad
 eius introitum aqua benedi-
 ctæ vasculum collo-
 cetur.

ASSVERI Regis palatium
 nemini subire licebat ci-
 licium induto, Esther 2.
 erat namque hoc vestis genus
 in Regis huius oculis vile, abie-
 ctum, & maiestate ac magnitu-
 dine regiâ indignum, quanto
 verò maior est gloria & maie-
 stas domus Dei, vt nimirum
 serui eius, coram diuinis regis
ibidem

THESAVRVS MISSAE. 49
ibidem commorantis oculis,
interius ornati, & virtutum or-
namento, condecorati, appare-
re allaborent: sunt hæc nempè
splendida filiæ regis cælestis
schemata, cuius OMNIS GLO-
RIA & pulchritudo AB IN-
TUS est, vt testatur Dauid
& in corde latitat Psalm. 44.
Idem ille Rex & Propheta Da-
uid antequam templum ac do-
mum Dei subiret, ad seipsum
intrabat, seque recolligebat, ac
cogitabat quâ ipsum dispositi-
one deberet ingredi, quo etiam
metu ac reuerentiâ, & quid sibi
in templo faciendum esset. Hinc
ait Psalm. 5. *Introibo in domum
tuam, adorabo ad templum sanctum*

E tuum

tuum in timore tuo. perinde ac si
diceret: tuâ Domine domû de-
creui ingredi, vt à te ea quæ mi-
hi necessaria sunt postulê, quò
verò petitorum factus compos
inde abeam, ipso in ingressu
ante omnia te cum timore &
reuerentia adorabo . Ad de-
uotionis huius, quam Dau-
idem regem Spiritus sanctus
edocuit, imitationem, de-
bemus quisque, antequam
domo exeamus, singillatim
nos ipsos interrogare dicen-
tes. Quò vadis? præsentaturus
me abeo Deo in sancto
templo eius? quid ibidem fa-
cturus? primùm, verbum cum
villo homine non loquar, ne
me in

THESAVRVS MISSAE. SI
me in colloquio & tractatione
cum Deo impediatur. dein ip-
sum adorabo, veniam deli-
ctorum ab eo petam, meas il-
li necessitates aperiam, & om-
nia mea illi commendabo. Si
verò qui ad regum aulas se con-
ferunt, sua illis negotia in scri-
ptum relata commendaturi,
et, cum ijsdem acturi, post
longo forsan temporis spatio
procuratam audientiam, &
mollia fandi tempora exspe-
ctata; secum accuratè consi-
derant quid dicturi sint, quo
petenda modo proposituri,
quid ni idem ipsi faciamus
cum DEO ter optimo ma-
ximo sua in domo collocaturi?

E 2

Si for-

Si fortè cogitemus, quòd, quæ
cum illo nobis tractanda sunt,
minoris sint ponderis, aut par-
ui referat eadem obtinuisse, vel
nobis ipsa negari: cæci sanè su-
mus, luceque cælesti non parū
destituti. Ad hanc porro præ-
parationem spectat vt non in-
trem templum, quantum mihi
quidem possibile futurum est,
peccato aliquo lætifero inqui-
natus, nisi primū eius me pe-
nituerit: Dei namque cū sim
inimicus, quomodo coram ip-
so comparere audeam? cum hac
saltem intentione Dei domum
iubibo, vt delictorum ab ipso
meorum veniam petam. Qui
verò singularius ac minutius,
quid

THESAURVS MISSAE. 53

quid in sancto Dei nostri templo contineatur scire desiderat, attentè perlegat officium, in templi dedicatione decantari solitum, in quo loci huius sacri excellentias inueniet, & quas ibidem Deus præstare hominibus gratias soleat. Non est autem hoc loco prætereunda pia illa consuetudo, totâ passim Dei Ecclesiâ recepta, qua ad templi introitum aqua benedicta tot tamque particularibus orationibus sacrata collocatur. Huius siquidem asperzione veniales maculæ eluuntur, à quibus saltem mundos, in quantum possibile fuerit, esse nos sancta mater nostra Ecclesia vult, dum

E 3 Deo

Deo nos sistimus : cū verò certissimum sit, nullum omnino veniale delictum per aquam benedictam elui, si quando aliud mortale in anima locum habuerit ; facile apparet , quam nos Ecclesia à delictis letalibus mundos templum intrare cupiat, cū etiam ad venialium expiationem hoc nobis ad ianua piamatum constituat. Qui ergo hanc præparatione prævia templum adierit, me spondente certus sit, vacuum se, minime denique expertem, domum concessurum.

CAPVT

CAPVT VI.

DE ANGELO RV M PRAE-

sentia, dum sacrum Missa

sacrificium celebra-

tur.

CERTO certius cōstat, suum
vnicuiq; nostrum Ange-
lum custodem esse: qui nobis est
quodammodo nutricius, magi-
ster, socius, fidus amicus, du-
ctor, numquam à nobis vt
recedat, iuxta illud Prophetæ
testimonium Psalm. 90. *Angelis
suis mandauit de te, vt custodiant te
in omnibus vijs tuis, & comitentur
quocumq; te conferas. Non pa-
rū ad nos à peccando reuocādos*

E

4

pro-

profuerit, considerare, habere nos semper ad latus tam oculatum inspectorem, qui nos ubiuis locorum intuetur, & tam perspicacem operum nostrorum testem. Ergo, si quocumque me contulero Angelus mecum semper incedit, multò magis me comitabitur, quando Deo me in diuina eius domo presentabo. Hinc si in templo diuina audientes mysteria, centum numero simus, cogitemus oportet, uti reuera se res habet, esse in vniuersum ducentos, quandoquidem totidem nobis quotquot sumus, assistunt Angeli, & quidem assistentiâ insigniori atque euidentiori, quàm

alijs

THESAURVS MISSAE. 57

alijs. in locis, adstant namque ut
nostras ad Deum orationes de-
ferant, ut colligere est ex illis
Raphaelis ad Tobiam verbis
Tob. II. *Quando orabas cum lac-*
rymis, ego obtuli orationem tuam
Domino. Cogitandum quoque,
non solos nostri causa Angelos
custodes Missæ assistere, verum
etiam & potius, innumeros pro-
pter Iesum Christum Dominum
nostrum adesse; non tamen ve-
lut Angelos eius custodes, qua-
les ipse non habuit, neque etiam
opus habuit, sed tantum velut
seruos, & fideles domus eius
ministros: quod, quandoquidem
Iesus Christus Dominus no-
ster, verus est Deus, dubium
non

non

non est, quin ad diuinæ maiestatis eius gloriam spectet. Testē habeo Daniele: Dan. 7. *Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei*, nec modò in quantum Deus, verum etiam in quantum homo, omnes, illi seruiunt & adorant; nam talem ab omnibus Angelis filio suo incarnato exhiberi honorè vult Pater æternus, vti benè id notat Apostolus Hebræ. 1. Et *cùm iterum introducit primogenitum in orbem terra, dicit, & adorarent eum omnes Angeli Dei* quod è Psalmo 96. testimonium depromptum est. quid verò aliud est *cùm iterum introducit primogenitum in orbem terra, quàm*
myste.

THESAURVS MISSAE. 59
mysterium incarnationis omnibus manifestare? Duplici porro titulo Dominus Angelorum est Christus; primò, quòd sit Deus, & illos ipse creauerit, cum omnia per ipsum facta sint Ioann. i. Secundò, quòd ob Patris gloriam homo factus sit, propter quod Psalmo 8. omnia subiecit sub pedibus eius Pater, & absolutum & vniuersalem omnium creatorum Dominum illum constituit, & vt talem iussit eum vt Angeli adorarent: Ob hos ergo duos titulos ANGELI in templo præsentes sunt, vbi Verbum incarnatum, creatorem & DOMINVM suum, vident.

Et

Et tametsi omnibus omnino
Angelis hæc obligatio incum-
bat, tamen quoniam (vt secun-
do capite dictum est) in sacro
hoc mysterio Christum Domi-
num nostrum præsentem habe-
mus in omnibus beneficijs, quæ
in vita sua nobis præstitit, hinc
singulari quadam ratione præ-
sentes hic ipsi assistunt illi, qui
interim dum viueret illi mira-
strarunt. Quæ cum ita sint, præ-
sumus qui hic assistet, erit Ange-
lus Gabriel, vtpotè, qui olim
incarnationis futuræ legatus fu-
it, qui in somnis Iosepho appa-
ruit, illi declaraturus & certio-
rem redditurus, quòd concep-
tio in sponsa sua Maria, spiri-
tu

THESAURVS MISSAE. 68

tus sancti esset operâ perfecta,
& qui pastoribus lætum Salua-
toris nati nuntium attulit cum
magna alia Angelorû multitu-
dine, vnâ cû ipso cantantiû *Glo-*
riam Excelsis Deo; qui denique
Virginem & Iosephum monu-
it, vt in Aegyptum concederët,
ac postea reuerterentur. Assi-
stent deinde illi, qui Saluatori
in deserto ieiunanti ministran-
tes, cibum attulerunt; item, qui
oranti in horto apparuit, qui
sanctis mulieribus Dominum
à morte resurrexisse nuntiarût,
denique illi, qui in Domini ad
caelos ascensu Apostolis secun-
dum illius ad iudicium aduen-
tum significarunt. Ex hæctenus

L F dictis

62 SPIRITVALIS
dictis colligere fas est, qua fide-
les in sancto Dei templo versa-
ri conueniat reuerentiâ, utpote
cuius in conspectu tanta Ange-
lorum consistit multitudo, ut
proinde cum sancto rege David
dicere possimus Psalm. 137. *In*
conspectu Angelorum psallam tibi,
adorabo ad templum sanctum tu-
um, & confitebor nomini tuo. Si
porro cum Angelorum Domi-
num laudantium vocibus mea
vox iungenda est, facile appa-
ret, quàm benè sonet, &
quàm ea pura sit o-
porteat.

CA

CAPVT VII.

QV^ID SACERDOTALES VESTES
significent?

CApite quarto obiter dictum est, quâ vestes sacerdotales debeant reuerentiâ & respectu tractari, qui respectus in animis nostris etiâ fiet maior, si attentè quid significet, perpendamus. Omnes illæ sacerdotem ornant, vt magis ad viuû Redemptorem Iesum, iam passionem pro nobis subiturum repræsentet: hoc namque mysterium etsi in memoriam

CHRISTI & omnium eorum quæ pro nobis ipse fecit,
F 2 insti-

institutum sit, singulari tamen
ratione passionis eiusdem in eo
fit commemoratio. Amictus er-
go, quo suum sacerdos caput
velat, velum denotat, quo ipsa
passionis nocte milites Redem-
ptoris oculos per ludibrium, ir-
risionem, & subsannationem
velarunt, & colaphis eum cæ-
dentes dicebant, Prophetiza-
quis te percussit? Alba, vester
illam albam repræsentat, quæ
um Herodes velut stolidum &
emoti cerebri per cõtemptum
indui iussit; cum enim multa
eum curiosè interrogasset, nul-
lum ei Redemptor verbum re-
spondit; vnde factum est, v
Herodes eum & omnis illi
exer

THESAVRVS MISSAE. 65
exercitus & aula spreuerint, &
velut fatuum irriferint. Cingu-
lum, manipulus, stola, vincula
& funes significant, quibus mi-
lites Saluatorem de domo in
domum raptarunt, quibusque
ipse nocte totâ vincetus mansit,
Casula crucem notat, quam hu-
meris Redemptor gestauit, vt in
eadem maceretur. Omnes hæ
considerationes deuotionē ex-
citant, & memoriam refricant
eorum quæ Christo debemus,
cuius amor & charitas erga ho-
mines tanta fuit, vt, quotidie, si
necesse foret, pro ipsis mortem
subire, non grauaretur. Ita vt
non minus ei debeamus pro eo
quod in Missa nobis dat, quàm
F 3 quod

66 SPIRITVALIS
quod tunc pro nobis passus est,
nam idemmet donum est, & i-
dem amor quo datur, idem et-
iam fructus remissionis pecca-
torum, & gratia, si modo dis-
positionis nostræ defectu dari
non desinat.

CAPVT VIII.

DE REVERENTIA QUAE
sacerdoti debetur, & quibus in-
tuendus sit oculis, quando ad Mis-
sam celebrandam egreditur,
& etiam post eam iam
celebratam.

Nolimus hîc de sacerdo-
tali dignitate agere, vt-
pote quæ ad eò magna est
vt nulla eâ sit maior in terris
sed

THESAURVS MISSAE. 67

sed breuiter tantum proponere, quo sacerdotē oculo intueri debeamus dum ad celebrandum exit: vtpote, qui non in sua, sed in Christi Iesu persona sacrum hoc celebrat mysterium, ac proinde ijs eū videre oportet oculis, quibus Iesum Christū vidissemus, dum ad passionem, & se ipsum in sacrificium pro nobis omnibus Deo Patri suo offerendum properabat. Cōsideremus ergo quā ipse sit Christo Domino, quantū ad Mediatoris inter Deum & homines officium, similis, cum conceptam Dei aduersus homines iram placaturus exeat, eumque illis reconciliaturus, oblatorus hanc

F 4 ob rem

obrem non orationes modò,
sed ipsummet crucis sacrificiũ
idque incruentum, nihil vt in
eo Christus patiatur, vti suprà
suo dictum est loco. Confidere-
mus quoque, quàm Christo sit
in potestate par, cum suis id ver-
bis facere possit, quod iisdẽ fe-
cit Christus, ipsum scilicet è ca-
lo in terram deuocare, panem
in corpus, & vinum in pretio-
sum eiusdem sanguinem con-
uertendo: item, quod per ex-
cellentiam de Iesu Christi per-
sona Ioannes Euangelista scri-
psit Ioan. 13. omnia scilicet illi
patrem in manus dedisse, in sa-
cerdotem id quadrare; nã cum
suis ipse manibus Christum
Iesum

THESAURVS MISSAE. 69

Iesum tenet, nihil amplius cæ-
lo terraque est quod teneat: i-
tem, quod suis Deum incarna-
tum visceribus recipiat, non se-
cus atque sacratissima Virgo
incarnationis eiusdem die, suo
eum utero recepit: item quod
eum quodammodo (vti pannis
olim Virgo) sic ipse accidenti-
bus inuoluat & cooperiat: quod
suis eum, velut alter Simeon,
brachijs constringat, & magis
intimè eum quàm Zachæus do-
mo sua excipiat. Intueamur de-
nique sacerdotem, velut docto-
rem & magistrum, cum Christi
ipsius nomine, ex ore eius Euan-
gelium audituri simus, quo cæ-
lestis doctrina includitur. Post-
quam

quam verò iam sacrum celebra-
uit; quòd suis Christum Domi-
num visceribus iam contineat,
æquum est reuerentiam illi, nõ
secus ac hierothecæ qua sanctis-
simum Eucharistiæ Sacramen-
tum continetur, exhibere, fidei
oculis illum intuendo Domi-
num, qui eius corpori includi-
tur. Hæc porro erga sacerdo-
tem reuerentia crescet, si cogi-
tauerimus in anima illum sua
ordinis sacri esse caractere in-
signitum, & exteriùs etiam ma-
nus sacro Chrismate inunctas
habere, eâdem super eas conse-
cratione prolatâ, qua sacri
calices consecran-
tur.

CAPVT IX.

*QVAE CHRISTIANO, ET
sacerdoti imprimis, incumbat præ-
paratio, antequam se ad sacrum
audiendum vel dicendum
accingat.*

PER Ecclesiasticum homi-
ni spiritus sanctus confu-
lit, vt, prius quàm ad oratio-
nem se accingat, cum Domino
Deo acturus, cor suum præpa-
ret, vtpote, opus adeo subli-
me, vnde tanta DEO gloria,
& tantum sibi emolumentum
prouenturum sit, instituturus.
Ante orationē, inquit, præpara
abi-

animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum. Videtur is namque tentare Deum, & petere ab eo ut miraculum aliquod agat, qui deuotionis & lucis gratiam, & consolationem spiritualem dari à Deo in oratione solitam efflagitat, à parte tamen sua non præstat saltem quod potest, non parat scilicet cor suum: atque ut is qui sine hac præparatione ad orandum se parat Deum videtur tentare, & ab oratione surgit non bene satisfactus, quòd postulata non consequatur; sic è contra qui se præparat, & agit quod debet, sæpè penumerò etiam antequam gratiam à Deo postulet, eam à di-

uin

THESAURVS MISSAE. 7

uina eius manu recipere mere-
tur, iuxta id prophetæ Psal. 10.
Præparationem cordis eorum audi-
uit auris tua. id est, Tam liben-
ter Deus & gratanter concedit
petita eis qui ad orationem de-
bita præparatione accedunt, vt
sæpè etiam antequam postulata
proponant, postulantes exaudi-
at. Porro si ad quamlibet ora-
tionem instituendam, aliqua cor-
dis præparatione opus est, quã-
ta sanè opus erit ad Missam tum
celebrandam, tum audiendam,
in qua is Domino Deo exhibe-
tur honos quo maior in terra
exhiberi nequit, tantæque ab eo
gratiæ postulantur, tantaque di-
uina eiusdem maiestas nobis
G inibi

inibi elargitur, vt maiora dare
nequeat, filium inquam suum,
Dominum nostrū Iesum Chri-
stum, & vnà cum ipso omnia
gratiarum dona? Dat Deus in
Missa velut in mensa diuina &
lauta, animæ cibum nobis co-
medendum, verbum inquam
suum diuinum, sanctissimumq;
corpus & sanguinem suum: cum
verò cibus hic talis sit, quæ
reuera est, necesse est ante om-
nia eundem accommodare &
præparare, vt aliquod inde e-
molumentum & fructum per-
cipiamus; idque ad exemplum
ciborum corporalium, qui o-
nes, antequam comedantur, pa-
rantur & accommodantur. An

THESAURVS MISSAE. 75

non fructus maturat Deus in
arbore, panis in furno p̄nsitur
& coquitur, carnes quoq; cru-
dæ non comeduntur, sed assæ
aut elixæ? horum quippe cibo-
rum nullus sine debita præpa-
ratione aliquo modo corpori
prodesset; quinimò non medi-
ocre sanitati damnum afferret.
Ad eundem planè modum in
animæ ferculis se res habet, ac
præsertim in eo, quod in sacra
altaris mensa Dominus nobis e-
largitur. Huius erat figura agnus
ille paschalis in veteri lege adeò
celebris; inter cęrimonias por-
ro in eiusdē comestione seruari
à Deo iussas, nõ postrema fuit il-
la, q̄ crud' minimè cõedi posset:

G 2

Exod.

Exod 12. *Non comedetis*, inquit,
ex eo crudum quid, etiam vel mi-
nimum. Vetuit quoque ipsum
aqua elixari; id est, vnà cum vo-
luptatibus, delitijs, gaudijs &
cupiditate bonorum vitæ hu-
ius, (quorum omnium aqua fi-
gura est) quibus homo inordi-
natorum appetituum sitim se-
dare & extinguere cupit, come-
di; sed assum igne dumtaxat, &
hoc pacto declararet, Agnum
Dei, qui in altari comedendus
nobis datur, antè meditationis
& viuæ cõsiderationis, vel per-
fidem excitatæ, eius quod rece-
pturi sumus, & Domini, quem
hic adoratum & à quo in Missa
gratiam petitem abimus, esse

igne

THESAVRVS MISSAE. 77

igne assandum: nam, vt sanctus
Propheta loquitur Psalmo 38.
*In meditatione mea exardescet ig-
nis*: attente nimirum meditan-
do ad minimum hæc tria aut
quatuor puncta, quis scilicet
veniat, ad quem veniat, & ad
quid veniat, & quid illi debeam
& quo ob tale ac tantum bene-
ficio illi modo seruire teneam.
Ignis huius flabrum, ita vt ar-
deat (vti iam dictum est) esse de-
bet quod fide viua credam, ha-
bere me in Missa præsentē Dei
filium, incarnatum, natum, ad-
oratum, prædicantem, sacratiffi-
simum hoc mysterium institu-
entem, vitam pro me suam, &
omnium vitæ suæ sanctissimæ,

passionis ac mortis meritorum,
quæ infinita sunt fructum pro
me dantem. Ad Missam ergo me
conferā, non sicut ad aliud quid
libet homo se confert, sed cum
gaudio, libenter & cum deside-
rio videndi desideratum omni-
bus sæculis, & illum ipsum Do-
minum, qui de seipso ait Luc. 10
*Multi prophetae & reges voluerunt
videre, quæ vos videtis, & non ve-
derunt; & audire quæ auditis, &
non audierunt, filium inquam Dei
in Missa, factum hominem; vi-
dere, & verba ab ore eius in E-
uangelio audire. Quantopere
nobis inuiderent Melchisedec,
Abraham, Isaac, Iacob, Moyse,
Daniel, & reliqui sancti veteres,
si fideles Missæ posse assistere*

THESAURVS MISSAE. 79

viderent, sibi verò id illicitū esse; cum diuinū hunc cibū vel eminus tantū olfaciendo, & credēdo, aliquādo ipsū venturū & se fidelibus daturū, tantā præ se gratitudinē tulerint, & sanctimoniā coluerint. quocirca meritò beatos dicit Redemptor oculos illos, quibus tale quid cernere datur. Luc. 10. *Beati oculi qui vident, quæ vos videtis.* Hæc porro verba, quæ tum discipulis quidē solis redēptor est locutus, ad vniuersā Ecclesiā suā locutus esse cēsendus est: ipsa. n. ab illo tū tēpore ad vsq; finē mundi fide videt, quod ipsi oculis videbant, præsentem inquam Christum Deum & hominem; & audit, quod ipsi audiebāt, id est, quo-

tidie in Missa bonum Euange-
lij nuntium. Vt autem ad par-
ticularia magis, & præparatio-
nis huius ad Missam cum fructu
tum dicendam, tum audiendam,
proxim descendam, dico, nos
sacerdotes, & omnes in genere
fideles, duo imprimis antè age-
re debere, quàm Deo nos in al-
tari sistamus, & templum fan-
ctum subeamus. Primum, vt sac-
ctissimum hoc sacrificium Pa-
tri æterno offeramus. Secundum,
vt animam nostram ad ipsum
recipiendum præparemus, & ei
nos ita præsentemus, vt oculis
ipfius placeamus. Quantum ad
primum, vt rite debiteque ad
altare accedamus, cum ea inten-
tionem

THESAVRVS MISSAE. 81
ti one accedemus, quam Chri-
stus Dominus tum habuit, cum
seipsum in cruce Deo Patri ob-
tulit. Quatuor porro suo hoc
sacrificio Redemptor Iesus spe-
ctauit; duo quidem ad Patrem
æternum referebantur, ex infi-
nito quo eum prosequebatur
amore, nata: alia duo ad homi-
nes spectabant, quos etiam, Pa-
tris sui causa, eximio amore
complectebatur. Supremam er-
go Patris sui maiestatem spe-
ctans, infinita quadam ratione
illi placere satagebat, quod cum
in omnibus facere studebat, di-
cebat, *Ego quæ placita sunt ei (Pa-
tri meo Ioan. 8.) facio semper*. ac
proinde vicissim illi Pater res-
ponde-

pondebat, veluti hanc filij sui voluntatem ac parendi desiderium gratanter acceptans. Mat. 17
Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, qui quantus quantus est, mihi perplacet. Dicebat deinde Saluator ipse in corde suo, *Offero me diuinæ Maiestati tuæ in cruce, Pater ad gloriã, honorem, voluntatẽ, & beneplacitum tuum; et, si alium hæc mors mea non esset allatura fructũ, quã vt ex ea sola tui glorificatio nominis & beneplacentis voluntatis tuæ executio sequeretur, eodẽ planè modo me offerre, quo me iam offero. Ad eundẽ etiam modũ, cum ad dicendã Missam aut audien-*
dam

THESAURVS MISSAE. 83

dam me accingā, in corde mecum
ipse dicā: Cupio tibi, Domine
ad filij tui carissimi imitationē,
fatissimam, complacere, tibi que
offerre rem, quæ infinitam tibi
voluptatem afferat, cum tibi sa-
cratissimum hoc offero sacrifi-
cium, (quod est meum, cum id
ipse mihi dederis) ad solam glo-
riam & honorem tuum, & ut id
tibi in voluptatē & gaudiū ce-
dat, quia ipse es qui es; & quoniā
hocce sacrificiū, in quo Dei fili-
us homo factus offertur, huius-
modi est, ut nō modō Deus Pa-
ter eodē delectetur & gaudeat,
verū etiam per ipsum & in i-
pso fecerit, facturūsq; sit sāctos
omnes sibi longē gratissimos,
ut testatur de illorum numero

vnus, Apostolus Paulus dicens:
Ephes. I. Gratificauit nos in di-
lecto filio suo. Quamobrẽ Do-
mine vnà cum sacratissimo filij
tui corpore offero tibi & meũ,
vnà cum eius anima meam, cum
eius memoria, intellectu & vo-
luntate meam, cum illius ocu-
lis, auribus, lingua etiam meam,
vt deinceps hæ meæ potentia
& sensus idem operentur quod
Christi, ego cogitem quod ipse
cogitauit, amem & velim quod
ipse amauit & voluit, oculi mei
videant vt videbant ipsius, lin-
gua loquatur, quod loqueba-
tur ipsius, manus etiam tangant
quod illius tetigerunt, denique
è Christo & è me non nisi vn
qu

THESAURVS MISSAE. 85

quid confletur, vt verè dicere
queam illud, quo tantopere
gloriabatur Apostolus Gal. 6.
*Viuo ego, iam non ego; viuit verò in
me Christus.* Ideo vt sacerdos,
dū ab altari reuertitur, & Chri-
stianus à templo, post auditum
sacrum, alius longè domum re-
deat, nec iam is, qui esse solebat;
sed vt omnis eius vita & opera
Christi Domini vitam operaq;
imitentur. Ecce, quanta muta-
tio ire scilicet ad altare aut tē-
plum cum corde hominis, &
forsitan mali, & domum cum
corde Dei redire; loqui antè,
(fortè iurando, mentiendo, &
maledicendo,) vt homo, &
reuertere eum qui loquatur vt

H

Chri-

Christus. Hic scilicet est fructus cum quo è templo redire oportet. Secunda intentio, quam in cruce Christus respectu Patris sui æterni habuit, fuit ista. Intuebatur scilicet eū velut vniuersalē Angelorum simul & hominum benefactorem, à quo, ceu fonte quodam perenni, promanāt & promanaturę essēt omnia, quę vel habēt vel sperāt, naturę gratiæ ac gloriæ bona: hinc sanctissima eius anima, velut caput, omnes Patri suo acceptos reddere contendebat, & pro iisdem glorificare. Quocirca secundum hoc hæc in corde suo Christum similiaue dixisse fit verisimile: Hoc tibi, Pater æterne,
offe-

THESAVRVS MISSAE. 87

offero sacrificium, in agnitionem & gratitudinem omnium beneficiorum tuorum, & vt ipse debitas hinc gratiarum recipias actiones ac laudes; ac propterea sacrificium hoc sacrificium laudis dicitur. Eodem etiam modo sacerdos Missam celebraturus, & Christianus quilibet eandem auditurus, in corde suo Deo dicat: Agnosco, Domine, à diuina manu tua, me omnia quæ habeo naturæ, gratiæ & quæ spero gloriæ bona, recepisse, quin & alia multa particularia, quæ in me contulisti, & à malis me plurimis conseruasse; pro his inquam omnibus in gratiarum merito

H 2 actio-

actionem tibi sacratissimū hoc offero sacrificium, & me vnā cum ipso, vt ipse meā vtaris opera, faciendo de me prout placuerit, ac veluti de re tua ad voluntatem tuam & beneplacitū disponendo. Alias duas intentiones in crucem Christus tulit quoad proximum. Prima fuit hæc, ex infinito quo homines prosequeretur amore, assumpsit in se onus pro eorum omnium peccatis satisfaciendi, quorum se ipse debitorem constituit: hinc dum ad passionem contendebat, sic in corde eum ad Patrem suum æternum locutum sit tali modo. Offero diuinæ maiestati tuæ Pater sanguinis

THESAURVS MISSAE. 89

uinis mei pretium, idque in humanorum delictorum solutionem. Quod autem hæc illius fuerit intentio, ipsemet Saluator testatus est, dum in calicis consecratione sic ait: Matth. 26. Marc. 14. Luc. 21. *Hic est calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Dicit, pro multis quantum ad remedij efficaciam; neque enim id omnibus sed multis profuit, id est omnibus, qui id sibi applicare volunt. Verum quoad sufficientiam, etiam ad infinitos mundos redimendos sufficiens continetur in sanguine Iesu Christi pretium. Sic ergo

H 3

& sa-

& sacerdos celebraturus, & fidelis Missam auditorus, faciant. Primò sacrificium hoc consideret velut rem suam, cum id illi à Patre æterno, quin & ab ipso filio datum sit: sibi enim Pater eo opus nõ habebat, & Christus (vt docet Apostolus) in vanum moriturus non erat. Nobis natus, nobis datus, canit etiam Ecclesia. Deinde cū sacrificium hoc sanctissimum, velut quid suum considerarit, cū Deo sic ratiocinetur, & in corde suo dicat. Quot tibi delictorū Domine debitis deuinctus sum? an centum, mille, bis mille? Debitum confiteor, quod sanè me non parū afficit: inprimis quod te offenderim, qui talis tantus.

THESAURVS MISSAE. 91

que es; ac firmiter mecum propono numquam te posthac amplius, etiam quamcumque ob causam, offendere; quapropter in satisfactionem pro peccatis meis omnibus sanguinis huius, (qui meus est, cum ipse & filius tuus eum mihi dederitis) pretium accipe, hinc tibi sume quantum ad solutionem sufficiat, cætera verò pars ad me redeat. Hæc consideratio per fidem animata maximam afferre consolationem nata est, cum tanta sufficientem, certam, & quidem quotidie, pro peccatis nostris solutionem habeamus. Quanti verò sit vel vnius peccati letalis remissio, à dæmonibus

H 4

& à

& à damnatis plerisque, ob v-
nicum peccatum lethale arden-
tibus, & in omnem æternitatem
arsuris, petamus. Adeò vt, cum
Deus peccatum aliquod mor-
tale nobis condonat, non mi-
nus nobis beneficium det, quã
si nos inferno eriperet. Indei-
gitur colligamus licet, quan-
tum commodi vel vna nobis
Missa afferat, ipsam si nobis
applicare nouerimus, cum in ea
non vnus sed omnium pecca-
torum nostrorum remedium
ac remissionẽ habeamus. Quar-
ta intentio, & secunda quan-
tum ad proximum, qua se Re-
demptor Iesus ad mortem ob-
tulit, fuit hæc, promereri sci-
licet

THESAURVS MISSAE. 93

licet nobis spiritum sanctum, & diuinum hocce donum à Patre impetrare. Adeò vt, postquam remissis culpis Deo reconciliati iam sumus, aliud nobis deesse non videatur, quam spiritus sancti abundantia, ad viuendum vti Christus vixit, & Apostoli, & reliqui sanctorum, qui eundem receperunt. Christum porro Dominum hac intentione ad passionem iuisse, ex eius ad Apostolos verbis fit manifestum. Ioan. 16. *Expedit, inquit, vt ego vadam ad Patrem, id est moriar: si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos, si autem abiero, mittam eum ad vos. Sic itaq; & sacerdos celebraturus, & fidelis*

94 SPIRITVALIS
fidelis sacra auditurus, in corde
suo ad Patrem æternum dicat:
Post delictorum veniam iam ac-
ceptam Domine, spiritu tuo o-
pus habeo, ad viuendum scili-
cet, vt filius tuus vnigenitus vi-
xit. Offero igitur diuinæ maie-
stati tuæ in altari filiū hunc tu-
um pretiosissimum, qui meus
est, idque in commutationem
cum spiritu sancto: hunc *mibi*
pro illo & pro infinitis eius me-
ritis dona, vt secundum volun-
tatem & sanctum beneplacitum
tuum posthac viuam. Da *mibi*
spiritum humilitatis, obedi-
tiæ, caritatis, omniaque spiritu
sancti dona & fructus, vna cum
ipso, vt in omnibus tibi placeat
cert

THESAVRVS MISSAE. 95
re, seruire & amare te elabo-
rem.

Vltima præparationis huius
pars consistit in anima ador-
nanda, vt nimirum sine vlla
confusione ac rubore sistere se
Deo in sacro altari & in templo
sancto eius possit. Pudorem sa-
nè & ruborem incutit, & ijs,
quibus oculi sunt ad viden-
dum, sufficientem sensus, do-
loris, lacrymarumque materi-
am suggerit, nimia illa anxietu-
do & tempus, illud quod in
se adornanda comendaque
mulier aliqua infurait, dum
vel ab æqualibus visitanda,
vel illas ipsa visitatura est.
Tot enim horis ante speculum
se con-

se constituit, toties se speculatur, videt & peruidet, vt vel alteri mulieri placeat, quæ nominus vana est quàm ipsa: econtra verò exiguum illud, vtpotius nullum, tempus, quoin se componendo adornandoque Christianus insumit, vt visitatum abeat Deum in templo sancto suo, eiusque diuinis oculis se sistat, omnium verò deterrimum, hancce rem tam parui fieri ac vili pendì, vt fortè vix vnum de mille sit reperire qui de se antè componèdo sollicitus sit, imò eius ne recordetur quidem, quàm Regem regum in aula sua, id est templo visitatum abeat. Et est san-

mirat

THESAURVS MISSAE. 97

mirandum & dolendum, tam
parum de hac re in cathedris
cœtus fidelium commoneri, vt
doccantur nempe, quò & ad
quid se conferant, quando sa-
crum audituri domo exeunt.
Sacerdotes quoque ad altare à
lecto, vel fortè à foro, se con-
ferre, nulla alia præmissa confi-
deratione aut præparatione,
quam quòd horas fortè negli-
gèter percurrerint, res est sum-
mopere reprehendenda. Vbi
ergo Christum Dominum in
augustissimo hoc sacrificio, cum
ijs quas iam antè posuimus in-
tentionibus obtulerit celebra-
turus, aut Missam auditurus,
animam suam componere &
I adori-

adornatè incipiat, crucifixum
Christum sibi ante oculos po-
nendo, speculum inquam illud
sine macula. Hoc in speculo in-
tueatur, quæ animam suam co-
inquent maculæ, easque au-
ferre studeat; oculorum scilicet
leuitatem, verba otiosa, men-
dacia, iuramenta, maledictio-
nes, murmuraciones linguæ,
inordinatos affectus & appeti-
tus cordis, eosque exuat. Con-
sideret virtutes quæ sibi de-
sunt, easque animo suo infere-
re studeat. Singillatim verò
fidem excitare & accendere co-
netur, dicens in corde suo,
firmiter & indubitatè credo,
Iesum Christum, Redempto-
rem

THESAURVS MISSAE. 99
rem nostrum, in sanctissimo
hoc Sacramento praesentem ad-
esse, eumque à me iam iam vel
recipiendum, vel alloquendum,
& abire me ut necessitatibus
meis aliquod leuamen ab illo
efflagitem Addat & spem, di-
cendo, Ab hoc Domino pec-
catorum meorum veniam, per-
seuerandi gratiam, mortem
beatam, & deinde gloriam
spero. Adiungat caritatem di-
cendo, Cupio tibi Domine &
exopto bonum omne quod
habet, quod est infinitum, ut
scilicet aeterni, immensi, infi-
niti Dei sis filius, summa & aeter-
na bonitas, sapientia, gloria; id-
que cupio amore tui, & ut tibi

I 2

ali-

100 SPIRITVALIS
aliqua ratione gaudium affe-
ram, etiam proximis, amicis &
inimicis, non secus ac mihi, ijs-
que hoc ipsum à te posco quod
mihi, etiam omnium mandato-
rum tuorum, vti & Ecclesiæ
tuæ, obseruationem. Adiungat
& verum de peccatis dolorem,
dicens: pēnitēt me Domine
quòd te, quī tantus & talis es,
offenderim, firmiterque me-
cum statuo ob vllam rem cre-
atam numquam te offendere.
Ad eundem modum excitet in
anima sua, humilitatem, obe-
dientiam, patientiam, mansue-
tudinem, spiritumque sanctum
Dominicæ die sanctissimū cor-
pus

THESAVRVS MISSAE. IOI
pus & animam Beatissimæ Vir-
ginis omnibus hiscediuis do-
nis præparauit, vt dignum filij
Dei habitaculum effici merere-
tur, sic & modò cœlo descen-
dat, eidem Domino, quem re-
cepturus es, domum præpara-
turus, ei que cum Dauide dicas,
Psal. 143. *Inclina celos tuos, Do-
mine, & descende.* Aequo proli-
xiores in hac præparatione fui-
mus, eo quòd magna fructus,
quem animabus nostris sacra-
tissimum hoc sacrificium adfe-
ret pars ab eadem haud dubiè
dependeat: & quoniam Sacer-
dotes & reliqui fideles sine vl-
la præparatione, sed tantùm è

consuetudine, ad Missam celebrandam audiendamque, vel ad sacram communionem abeunt, hinc, nihilo emendationes à templo communionis recedunt, nullo fructu spirituali percepto.

CA

CAPVT X.

SACERDOS IN CELEBRAN-
do nimium non sit breuis, nec qui
Missam audit, talem eum
esse deside-

ret.

EST quid in Missa tam di-
cenda quam audienda no-
minus commune qua de-
plorandum, & maxima compas-
sione dignum, quod meo iudi-
cio, ab exigua circa mysterium
hoc sacrum fide, & parua eoru
qua in ipso aguntur considera-
tione & meditatione nascitur.
Quod, scilicet, sacerdotes com-
muniter in Missa celebra-
da breues admodum sint, &
I 4 qui

qui eam audiunt, eos inquirant
& feligant, qui quàm breuissi-
mè eam decurrant, cumque cu-
pianit omnia quæ placita sunt,
& aliquam voluptatem afferüt,
longè extendi, & diu durare, in
sola Missa festinationem secten-
tur, & eam quàm citissimè de-
curri cupiant. Longum quæ-
rimus conuiuium, longum lu-
sum, longam conuersionem,
somnia productum, solam
Missam quærimus breuem.
Placet diu cum amico, cuius
nobis conuersatio arridet, con-
uersari; nescio cur non ut talem
IESVM CHRISTVM
habeamus, cuius delitiæ sunt
conuersari & esse cum filiis
ho-

THESAURVS MISSAE. 105
hominum, id fieri idcirco
dicam, vel quia non satis bene
perspectum habemus bonum
quod ab eius nobis familiarita-
te procedit, vel quia illius no-
bis conuersatio tædiosa est &
gravis. Non hoc tamen specto
aut desidero, vt sacerdotes in
Missa dicenda nimis prolixi
sint & tardi, saltem quando
non priuatim, sed publicè ce-
lebrant. Si tamen sacræ cere-
moniæ cum debita grauitate &
reuerentia seruandæ & pera-
gendæ sunt, & legenda omnia
ita vt intelligantur, sanè quid-
quid ad mediam horam com-
pletam Missæ lectæ defuerit,
velut altari detractum reputa.
R. or:

Recordetur porrò, tam à parte
sua sacerdos sacrum celebrans,
quàm audiens à sua, ire se ad
sanctum altare & templum, ad
tractandum cum Deo, & ad
audientiam à diuina eius maie-
state petendam, vt de maximi
momenti negotijs ibidem agat.
Notet verò, an non, si quan-
do regem adit, cùm eo de re
aliqua tractaturus in qua de
rei familiaris vel honoris in-
cremento aut tuitione aliquate-
nus agitur, volupe sibi futurum
sit, si diu rex se alloquatur, feli-
cem ita rerum suarum succes-
sum sperando. Meminerit
verò se ad altare accedere id
officij exerciturum, quod ipse
se Re-

THESAVRVS MISSAE. 107
se Redemptor Iesus Christus
assumpsit, mediatoris inquam
Deum inter & homines, &
tractaturum de rebus in qui-
bus Patris æterni gloria con-
trouertitur, vti testatur ipse
Iesus duodecennis, dum in tem-
plo ad hoc remansit, Luc. 2. In
ijs quæ Patris mei sunt, oportet
me esse, atque hoc pacto vo-
luntatem illius me adimplere.
atque hæc est animarum san-
ctificatio, iuxta illud Aposto-
li: Hæc est voluntas Dei, san-
ctificatio vestra. Nusquam ve-
rò hæc melius sanctificatio e-
xercetur, quã in sacro missæ my-
sterio, vbi sacerdos de vniuersa
li Eccle. agit bono, de peccatorũ
suorum

suorum remissione & omnium
Missæ assistentium, de anima-
rum in Purgatorio ardentium
redemptione, Dei visione tam-
diu priuatarum donec plene
vel ipsæ satisfaciant, vel pro ijs-
dem satisfiat; illas autem vel
die vno, imò vel hora frustrari
quâ videre Deum prohibean-
tur, maxima illos est iniuria &
molestia afficere: cùm melius
fit vel vna hora Deum cernere,
quàm omnibus mundi bonis &
voluptatibus potiri: nã *melior est*
dies vna in atrijs Domini super
milia: Psalm. 83. potior est dies
vna gloriæ in domo Domini.
quâ mille in maximis affluen-
tissimisq; mundi voluptatibus
Videat

THESAVRVS MISSAE. 109

Videat ergo ob reuerentiã Do-
mini, coram quo in eius altari
& templo consistit, cum hæc ta-
lia sint quæ festinanter, obiter,
præcipitanter tractanda sint, vt
media propè verba deuorètur,
non sine mediocri maiestatis
Domini, qui cum agitur con-
tèptu. Nec verò & qui Missam
audit, ea vt breuis sit, velle de-
bet, nam & rem eius agit sacer-
dos; nisi fortè solus ipse pecca-
ta non habeat, quorum à Deo
venia petatur, nec gratiæ eius
donis opus habeat, quæ illi in
Missâ petuntur. Obseruet pro-
inde Sacerdos sacras cæremoni-
as; signa sacra tractim & cum
debita grauitate quæ peragat.

K

clara

no SPIRITVALIS
clara legenda sunt voce, distin-
ctè pronunciet, vt illa à populo
intelligentur. Hinc & Epistola
& Euangelium, & alia in sacris
maioribus decantantur, vt au-
diantur & percipiantur: quæ
verò submissâ voce leguntur,
cum affectu & sensu pio decur-
rat, ad instar mendici poscentis
elemosynam, ac velut qui se-
cretò cum Deo loquitur; atque
ita semihoram Missæ impen-
det, quod Missæ minus
solemni legendæ tem-
pus conuenire
videtur.

CA.

THESAURVS MISSAE. III

CAPVT XI.

MISSA VIVA EST OM-
nium miseriarum humanarum,
quin & totius vitæ Iesu Christi,
qui ijsdem auxilium venit al-
laturus, representatio.

EX ijs quæ sensus exterior-
es, & imprimis oculos &
aures summoperè oble-
ctant, non vltimum obtinet lo-
cum comœdia quæpiam, aut
viva rei alicuius repræsentatio
& ad naturam quàm proximè
accedens. Hacce oblectatione
in tantum homines capiuntur,
vt quâuis cœmedi maximè sint
infames, & parû plerûq; honesti
K 2 viri

III² SPIRITVALIS

viri tamen non secus ac mulieres noctu & interdiu illos frequentent, exiguum illud oblectamenti, quod dant, ære etiam suo redimentes; quin adeo nonnunquam illo capiuntur, vt binæ & ternæ diei, ac sæpè etiam noctis, horæ, quam breuissimæ videantur, dum comœdiæ intersunt, in qua tamen non raro cum maximo animarum discrimine versantur. Si fidei lumine & viua consideratione & continua sacri Missæ mysterij meditatione cõsideraremus, in vniuerso eius decursu, mundi miseriam, & eam in quam omnes per peccatum procidimus, & simul eiusdem per Redemptorem

THESAVRVS MISSAE. II 3
ptorem Iesum Christum abla-
tionem ad viuum maximè ex-
hiberi, & in tot velut theatris
quot sunt templa, ad Campa-
næ pulsum, suprà dicta ita viuè
& naturaliter repræsentrari, vt
ipsemet Saluator Iesus laruatus
quodammodo prodeat ad re-
præsentrandum & memoriæ no-
stræ obijciendum quid ipsi si-
mus, & quid ipse pro nostri li-
beratione fecerit & passus sit;
maiori fortè desiderio ac gustu
spirituali ad huiusmodi repræ-
sentationē cōflueremus. Vna è
præcipuis Iesu Christi in my-
sterio hoc instituendo inten-
tionibus, fuit, vt ipsum in sui
commemorationē fieret & re-
K. 3 præsen-

114 S P I R I T V A L I S
præsentaretur. Vnde sic Apo-
stolis præcepit, & in illis omni-
bus omninò Sacerdotibus: In
Canon. Missæ I. Cor. II. *Hoc quo-
riescunque feceritis, in mei memo-
riam facietis, & eorum quæ ipse
pro vobis & feci & passus sum.*
In cõfessione etiam procœmiali
misericordia repræsentatur, in quam
per peccata prolapsi sunt ho-
mines, quæ tum Sacerdos, tum
ipsimet confitentur, culpam ag-
noscendo, & eius veniam, simul
& gratiam, & gloriam, quibus
omnibus tãtooperè indigemus,
sperando. Nam, vt dicit Apo-
stolus Rom. 3. *Omnes peccave-
runt, & egent gloria Dei.* In va-
rijs item Missæ locis (vti infra
dicetur) veterum patrũ Deum

THESAVRVS MISSAE. II
incarnatum in mundo ambu-
lantem videre desiderantium,
vota representantur, Prophe-
tarum quoque prædicatio, in-
carnatio, natiuitas, & reliqua
vitæ Iesu Christi series ad vsq;
30. vitæ eius sanctissimæ annū,
prædicatio & miracula, vltimæ
Cœna, mors & resurrectio, A-
postolorū prædicatio, illustra-
tione Martyrum, Pontificū, Do-
ctorū, Cōfessorum, Virginum,
reliquorumque Sanctorum, quī
in Ecclesia Dei fuere, gesta. Vi-
de, an non hæc comœdia & re-
præsentatio digna sit quæ audia-
tur & videatur, tum verò ma-
gis, quòd in ea omnia Redemp-
toris nostri merita nobis gratis

dentur & applicentur, & tanta
tamq; illustria sanctorum ex-
empla ad imitandum æmulan-
dumque nobis proponantur,
tam in ijs quæ propter Diui-
num honorem fecerunt & passi
sunt, quàm ijs quibus pro-
pter eundem, seruatur,
& in æternum fru-
entur.

CAPVT XII.

DE IIS QVAE IN MISSA
inueniuntur tam ad Dei optimi
maximi gloriam, quàm com-
modum nostrum spectan-
tia.

QVi filiali animo & spiri-
tu Dominum colere, a-
mare, & seruire volunt,
duo duntaxat desiderant oportet.
Primum & præcipuum est,
huiusmodi patris gloria, ho-
nor & magnificatio: alterum
sustentatio & necessitatum pro-
prietarum leuamentum ac reme-
dium, quod à Diuina eius pro-
uiden-

K 5

uiden-

uidentia dependet. Quidquid
in hoc genere desiderari po-
test, in Missa singulari quadam
ratione inueniemus, idq; quin-
que in rebus, quas cōtinet; duæ
ad diuinã gloriam, tres ad no-
stram spectant salutem & auxi-
lium. Deo debemus sacrificiũ,
quo adoretur & colatur pro eo
quod est, & ob infinitam esse
sui supremi & Maiestatis glo-
riam. In Missa illud, tale & ita
reperimus, vt eo ipso tantũ Deo
cultum & honorem deferamus,
quo nullus ei dari in terra ma-
ior potest; protestando, illius
Maiestatem, & magnitudinem
tantam esse, quæ digna sit, quæ
tali sacrificio honoretur, in quo
non

THESAURVS MISSÆ. 119

non vita aut sanguis hircorum
aut vitulorum, sed vnigeniti fi-
lij eius vita, quæ pluris longè
valet, quàm omnium simul &
Angelorum & hominum vita;
& pretiosissimus Agni Dei san-
guis, cuius vnica gutta rebus
omnibus creatis longè dignita-
te præpöderat, offertur. Hic re-
gi cælesti in memèto Missæ, il-
lustria offeruntur obsequia, quæ
illi Iesus Christus olim præsti-
tit, qui noster est pater, eò quòd
sit pater scilicet futuri sæculi, vt ait
Isaias Isai. 9. vt rex ipse cæli
ea soluat, ob hæc ipsa in fi-
lios suos cõferendo gratias, vti
hic accidit; quod est & maximè
ordi-

ordinarium & frequens, & regum magnificentiâ non minus dignû, vt è liberalitate sua soluant stipendia filijs, pro obsequijs quæ patres illorû sibi impederunt. Qui porrò filij patribus magis legitimi, quàm Iesu Christo Domino suo Christiani, de quibus apud Ioannem 1. legimus: *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, verbo eius Diuino procreati, & in baptismo regenerati?* Habent igitur illi quotidie obsequia Patris sui Iesu Christi, que sunt ad soluendum, vt eadem patri cælesti offerantur, qui eadem magni facit, & grata habet.

Dix

THESAURVS MISSAE. 121

Dixi esse ad soluendū, eò quòd
Christus Dominus, sibi ijs o-
pus nō habuit, & quia, eò quòd
sint infinita ob multa gloriæ
dona, quæ pater æternus ele-
ctis omnibus vsq; ad diem ho-
diernum dedit, & hinc vsq; ad
iudicij diem & per totam æter-
nitatem daturus est, erunt sem-
per ita integra ac solida, quasi
nullam illi pro illis mercedem
accepissent. Alterum quod in
Missa ad Dei honorem spectās
reperitur, sunt laudes, & gratia-
rum actiones pro omnibus ip-
sius beneficijs, quæ ei tum in
Gloria in excelsis Deo, in præ fa-
tione, tum communiter in Mis-
sæ Introitu, Gradualibus, Of-
fer-

L fer-

fertorio, & postcommunione
deferuntur. Ad nostrum ve-
rò commodum & salutem, tria,
inæstimabilem afferre fructum
nata, in Missa inuenimus. Pri-
mum, multas petitiones ab Ec-
clesia à Spiritu sancto inspirata
ordinatas, quæ, quoniam in no-
mine & per merita sponsi sui
Iesu Christi sponsa patri pro-
ponit, facilè exaudientur. Secū-
dum, in Epistola, Euangelio,
Credo doctrinam habemus cæ-
lestem, tam illam quæ ad lucem
refertur, quâ intellectus noster
opus habet, ne in fidei rebus er-
ret, quàm illam, quâ ad vitæ
directionem, morumque no-
strorum emendationem indi-
gemus.

THESAVRVS MISSAE. 123

gemus. Tertium, panis est vitæ,
ad nostri sustentationem da-
tus, qui postquam in sacrificio
in patris cælestis honorem iam
oblatus est, nobis in sacramen-
to relinquitur, eum vt come-
damus, eiusque adminiculo vi-
tam viuamus filiorum Dei. Ec-
quæ Indiarum regna sunt adeò
opulenta, vt vnica Missæ, si mo-
dò oculos haberemus ad inæ-
stimabiles diuitias, quæ eadem
comprehenduntur, perspicien-
das. E quinq; autem iam com-
memoratis quatuor præterea-
mus, vtpote quorum dignitas
& pretium verbis exponi dig-
nè nequeunt, & verbo dicamus,

L 2

quan-

quantum Christi Domini valeat doctrina, quæ in Missa nobis traditur, eò quòd verbum scilicet diuinum sit. De illa Redemptori S. Petrus ait: Ioannis 6. *Verba vitæ æterna habes; & ipse Dominus de se dixit: Verba, quæ ego loquor vobis, spiritus & vita sunt.* E quibus duobus testimonijs colligitur, quodque Iesu Christi verbum, in corde seruatum, vitam æternam operari. Tot ergo verba quid erunt aliud quàm vita, & plusquàm vita, vt adimpleatur quod de suis ipse ouibus olim ait, Ioannis 10. *Ego veni vt oues meæ vitam habeant, & abundantius habeant.*

CA-

CAPVT XIII.

MISSAM ESSE VELVT
*opiparam mensam, omnis generis
cibis instructissimam, vt ijs
fideles vescantur.*

SI quis quotidie mēse Prin-
cipis alicuius assideret, in
quā multa & varia lectissi-
maque fercula inferrentur, ex-
quisitissimè omnia condita &
parata, vt vel solus illorū aspe-
ctus & olfactus appetitum ex-
citaret, etiam ei qui eūdem de-
prauatum admodum haberet;
& ab alia parte hunc ipsum vi-
deremus exhaustum, debilem,

L 3 ma-

macilentum, quin imò fame
pereuntem; diceremus haud du-
biè, hunc comedere nolle, sed
fatis illi esse, cibos solum per-
spicere, olfacere, & coquum di-
laudasse, qui tam præstans illis
dare condimentū potuerit. Ac-
cidit hoc ipsum plurimis, Mis-
sam & celebrantibus & audien-
tibus, & in eadem, mensæ cum
principe cælorum assidentibus,
qui vitæ cibos in ea illis apponi
iubet; qui tametsi tã splendida
lautæq; mensæ accūbant, à gra-
tia tamen & virtutibus quæ ab
eadē nascuntur (quæ sunt bona
animæ, valetudo, robur, & sani-
tas) parū repleti abeunt: cuius
rei alia dari causa nequit, quã
quòd cibos non gustent, etsi

THESAVRVS MISSAE. 127
mensam frequētent: quare mi-
rum non est, fame illos emori.
In Missæ mēsa vnum è ferculis
est confessio; fructum hæc affe-
ret, si prout oportet, comeda-
tur: aliud sunt orationes, peti-
tiones, collectæ, aliud doctrina
epistolaris, Euangelij, Symboli
Apostolorum; aliud *Kyrie elei-
son & Gloria in excelsis*; aliud of-
fertorium, & aliud consecratio
& sacratissimi corporis & san-
guinis Domini nostri IESV
Christi Deo patri oblatio; aliud
Agnus Dei & communio; aliud
Euangelium S. Ioan. quod ve-
lut bellaria per totum annum
in singulis Missis apponitur.
Cibi hi sunt vitæ & à Spiritu
L. 4 fan-

sancto parati & conditi, qui suū
singulis obsonium & condimē-
tum inspergere nouit; nobis ve-
rò ipsis adscribendū est, quòd
mensæ assideamus, & inani sto-
macho ab eadem surgamus. Hic
nobis inter alia apponitur vi-
tulus ille faginatus, quem pater
mactari iussit, vt filio prodigo
hinc lautitias pararet, vti San-
ctus Lucas 15. refert. Quis au-
tem vitulus ita faginatus, & cor-
pori ita sapidus, vt animæ Iesus
Christus in altari oblatus, in
qua tres reperire est substan-
tias? Prima est corporea, corpo-
ris nempè illius sacratissimi,
quod quia à tali anima, qualis
est illius, informatum est, &
uiuifi-

THESAURVS MISSAE. 129
viuificatum, pluris valet, quàm
reliqua bona corporalia, quæ
Deus aliquando condidit; &
quia Verbo diuino vnitum est
sub vna hypostasi, pluris longè
est, quàm homines simul & An-
geli omnes, & virtutem habet
viuificandi & sanctificandi ani-
mas. Secunda est, sanctissimæ e-
ius animæ, in qua omnes Altif-
simus diuitias & thesauros gra-
tiæ, sanctitatis, sapientiæ, pote-
statis, gloriæ, quæ Deo in om-
nem æternitatem hinc resulta-
bit, recondidit. Adeò vt nulli
creatæ substantiæ, nec etiã cre-
andæ in omnem æternitatem
plura Deus vnquã eorum quæ
extra se communicat, commu-
L 5 nica-

nicaturus sit, quàm sanctissima Christi anima in se habuit. Tertia est, diuina verbi substantia, atq; hæc omni intellectui creato infinita est; hinc nõ immeritò ipsemet Redemptor panem hunc diuinum Matth. 6. *super-*
substantialem nominauit, id est panem substantiæ plusquã naturalis & creatæ, quòd diuinæ cuiusdam sit substantiæ, eò quòd verbum diuinum eo contineatur. Quamobrem concludens dico, eum, qui mensæ huic accübendo, de diuino hoc cibo prout oportet, comederit, benè pastum & benè habitum ab eadem surrecturum. Ceterum de operam, ne eundem in stomachum

THESAURVS MISSAE. 131
chum traijciat non benè masti-
catum, & integrum, velut ama-
ricantes quasdam pilulas, sed
eundem, ceu animal mundum
assidua meditatione ruminet;
nam hæc iusti velut os est, iux-
ta illud Psalmographi, Psalmo
36. *Os iusti meditabitur sapien-
tiam*, id est, iusti intellectus
& mens meditatatur & ruminat
diuinæ sapientiæ cibum. Ad
hanc doctrinam referri queat,
commonere fideles, melius es-
se non orare in Missa vocali-
ter, sanctam hanc & bonam
deuotionem in aliud tempus
reseruando; sed vt ad singula
Missæ membra attendant ad
cibum qui in ijs proponitur,
eum-

132 SPIRITVALIS
cumque comedant, & commo-
dum ex eo aliquod eliciant, idque
eo modo quo mox dicetur, aut
alio meliori, si occurrerit,
& ad maiorem deuo-
tionem mentem ex-
citarit.

CAPVT XIV.

DE CONFESSIO- *ne Missæ.*

Confessio quam Sacerdos
& populus instituit, ante-
quam ad altare accedat,
est introductio quædam ad Miss-
sam, ac velut antecambula, ante-
quam Dei donum ingrediatur
cum

THESAURVS MISSAE. 133
cum eo tractaturus, in porticu
ac vestibulo eiusdem præpara-
tio, qua homo seipsum accuratè
discutit perspiciens, quis, ad
quem, ad quid vadat; quarū re-
rum cogitatio eum ad sui agni-
tionem suiq̄ue compositionem
inuitat, vtq̄; debito cum respe-
ctu ac reuerentia coram Deo se-
sistat. Quocirca sancto Dei no-
mine, sine cuius auxilio & gra-
tia nihil penitus possumus, his
verbis inuocato: *In nomine Pa-
tris & Filij & Spiritus sancti*; mox
subiungit, *Introibo ad altare Dei*;
quasi diceret, ope & gratia Dei
suffultus audeo ad sanctum e-
ius altare accedere. Præcipuum
quod hic agit Sacerdos, simul

M

& po-

134 SPIRITUALIS
& populus, est culpas suas con-
fiteri, nec modò Deo & san-
ctissimæ Virgini, sancto Petro
& Paulo, & omnibus adeò san-
ctis, sed etiam omni populo,
confitetur, quod peccator sit,
& maximus quidem peccator;
atque hoc est, *Mea culpa, mea*
culpa, mea maxima culpa, tertio
repetitum. Idem facit & Mis-
sam audiens, eodem tono &
modo respondendo, eademque
veritate. Rogare hic meipsum
& simul omnes Sacerdotes ve-
lim, simul & omnes Missam au-
dientes, num, quando confes-
sionem facimus, verè, an verò
fictè dicamus, *mea culpa, mea*
maxima culpa. Si enim irriso-
riè

THESAURVS MISSAE. 135

riè fictèq; id agimus, & in peccatis tum præteritis tum præsentibus agnoscendis in tantum cõcutimus, vt Deo nos peccatores, velut per ludibriũ ac per speciem, fateamur; Deus quoq; nos irridebit, & tam grauius quidem, vt verecundia maxima suffundendi simus & opplendi. *Qui habitat in celis irridebit eos, & Dominus subsannabit eos in inferno iam positos.* Atque hinc per Isaiam huiusmodi irrisoribus hoc modo interminatur Isai. 33. *Va qui spernis, nõne & ipse sperneris? cùm fatigatus deseris contemnere, contemneris.* Deus n. qui Deus verax & sincerus est, non fert simulationẽ.

M 2 Sin

Sincerè ergo confessionem dic
& ex animo, tractim, & magno
pietatis sensu, verba non præci-
pitando, nec semipronuntiata
deuorando: & vbi perueneris
ad mea culpa, ex animo & verè
id dicito, & vt ore pronuntias,
sic corde senti; & videbis, culpa
te tua & maxima quidem, iustè
pœnam, eamq; infernalem pro-
meruisse; cum vel ob vnum dū-
taxat peccatum mortale, quod
in vita vniquam admisisti, fide
Catholica constet, eam te pro-
meruisse. Et vide, vt Deus, cul-
pas omnes tuas remittendo, eis-
que te soluendo, inferno te e-
duxerit, inque altaris sui gradi-
bus, & templo suo sancto te col-
loca-

THESAURVS MISSAE. 137
locarit. vide, ecquæ illa sit com-
mutatio, & eam agnosce ei que
totis seruire viribus allabora;
sic id agnouit Propheta Dauid,
cùm diceret Psal. 29. *Domine e-*
duxisti ab inferno animam meam,
saluasti me à descendantibus in la-
cum. Atque per hanc vèram re-
cognitionem firmum & solidũ
fecit Deo suo & Domino totã
vitã seruiendi propositum, dũ
Psal. 83. ait, *Confitebor tibi Domi-*
ne Deus meus in toto corde meo, &
glorificabo nomen tuum in aternũ.
Rationem porrò sancti huius
propositi & obligationis hanc
dat ibid. *Quia misericordia tua*
magna est super me, & emisisti ani-
mam meam ex inferno inferiori,

M 3 cùm

cùm ad eūdem peccata me mea
meritò condemnassent. Exa-
minemus hīc, quantum à parte
sua Deus optimus maximus
præstiterit, quò nos inferno e-
duceret, & videbimus quo hinc
sensu, & quo illinc amore &
gratitudine dicere nos oport-
teat: *Mea culpa, mea maxima cul-
pa.* Quod vt intelligatur me-
lius, fingamus nobis rem, quæ
nec vnquam vllibi accidit, nec
vnquã accidet, imò nec in men-
tem hominis videtur posse ca-
dere. Ponamus seruum quem-
piam, cùm proditoriè regem
interimere cogitasset, sclope-
tum in eum tribus quatuorque
glandibus instructum exonera-
uisse,

THESAVRVS MISSAE. 139
uisse, & ad mortem vsq; vulne-
rassè: regem verò tandè à plagis
perfectè sanatum. Interim ser-
uus malè sibi conscius, fuga si-
bi consulit & euadit: dum verò
in alienum regnum traijcit, ab
inimicis cõprehenditur, & ma-
lè habetur. Rex interim, cogni-
to serui illius casu & captiuita-
te, miserã eius præsentem mi-
seratus, armata manu eum libe-
rare connititur; hanc ergò ob
causam centum armatorũ mil-
lium exercitum terrã cõducit,
& quingentarũ nauium classem
mari instruit: hoc ille apparatus
in terrã descendit, in qua seruũ
captiuum detineri intellexerat,

M 4 vni-

vniuersam secum aulam & consiliarios trahens. Tandem ergo inimicos bello superâs, seruum armatâ manu captiuitate eripit, inq; libertatem eum vindicans, non modo priorem illi offensam remittit, sed magnam insuper auri vim donat, quo reliquo vitæ tempore commodè & quietè viuat, idq; sine vlla sui commodi spe, sed ex sola bonitate & regia magnificentia, & amore quo seruum illum persequebatur. Tale quid nunquam apud homines visum fuit, nec vnquã eueniet, imò nec erit qui fieri id posse sibi persuadeat. Verum talis, imò maior bonitas & infinitior in Deo

THESAURVS MISSAE. 141

Deo reperitur. Quid enim facio ipse cum Deum offendo? vel ipse quid fecisti, dum illum exacerbasti? è cordis tui sclopeto puluere infernali, id est peccandi desiderijs, oppleto & oppilato, multoties venenatas in Iesum Christum glandes exonerasti. Quoties peccata illum & mea & tua impediuerunt; & couulnerarunt? & sanè, quæ manibus, pedibus & latere continet vulnera, scelera tua inflixerunt. Hinc Zacharias propheta, in spiritu Redemptorem vulneratum sibi proponens, interrogat Zach. 13. *Quæ sunt plagæ istæ, Domine, in medio manuum tuarum?* & respondet: *His plagatus*

M 5 sum

sum in domo eorum qui diligebant me. Nam reuera peccata nostra Christum Dominum cruci cōfixere; quod testatur Apostolus Rom. 4. *Traditus est propter delicta nostra.* Offensa in Deum commissa est; nam per peccatū reddimur dæmonis mancipia, & tormentis infernalibus obnoxij. Quid porrò Dei hīc amor agit & bonitas? Statuit primò nos tanta miseria educere; vt verò eadē nos eripiat, quidnam à parte sua agit? omnem suam impēdit potentiam, omnem sapiētiam, bonitatem omnem & clementiam. quas fecit expensas? expendit & impendit

THESAVRVS MISSAE. 143

dit in nostri liberalitatem & culparum, quas in Missæ confessione confitemur, ablationem; quidquid Redemptor noster Iesus Christus iam inde à primo incarnationis suæ momento ad vsque vltimum vitæ in cruce spiritum, dum dixit, *consummatum est*, sibi meritorum comparauit, id est, eius natiuitatem, circumcisionem, fugam in Aegyptum, eius triginta annis obedientiam tum sanctissimæ Virgini Mariæ, tum Iosepho nutritio, eius ieiunia, itinera, prædicationes, miracula, passionem, & mortem, & quod ab ea nobis in septem Sacra-

Sacra-

Sacramentis , & præfertim Sa-
cramento altaris relictum est,
pretium, vbi nobis dat, & quo-
tidie renouat, & quidem toties
tot tamq; diuersis locis, omnia
vitæ mortisque suæ beneficia
Quo dicto nihil amplius dicē-
dū restat; addamus tamē, omnia
etiam beneficia temporalia ad
salutem nostram ipsum dirige-
re, in primis omnem hierarchiā
Ecclesiasticā, Papæ, qui caput
est Episcoporum, Prælatorum,
Prædicatorum, Religiosorum,
omnia etiam Concilia, doctri-
nam & exemplum omniū San-
ctorum, & in cælum etiam as-
cendendo, ~~noſem Angelorum~~
choros; nam, vt dicit Apосто-

luc
cenden

THESAVRVS MISSAE. 145
cendendo, nouem Angelorum
choros; nam, vt dicit Apосто-
lus, *Omnes sunt administratorij
spiritus in ministerium missi propter
eos qui hereditatem capiunt salu-
tis.* Omnem hunc sumptum Do-
minus Deus à parte sua præstat,
vt ipse dumtaxat à peccatis tuis
soluaris quæ in Missæ principio
confiteris, dum dicis, *Mea cul-
pa, mea maxima culpa.* Qui fi-
dei aut viuæ considerationis ad
hocce videndum oculis caret,
neq; ille cæcè admodum Missam
dicere vel audire incipit: si ve-
rò Deus, quæ eius bonitas, lu-
cem ad videndum & cognoscē-
dum hoc concesserit, videat, ob-
secro, quo modo tali amori res-

N

pon-

146 SPIRITVALIS
pōdeat, quomodo talibus ac tā-
tis beneficijs grat' existat, qui-
bus obsequijs tam amplas & di-
uinas gratias persoluat, deniq;
quid ratio exigat vt pro tali
ipse Deo faciat, qui tanta ipsius
olim causa præstitit, quique
tanta ipsum miseria eripuit, &
& in altaris gradibus & templo
sancto suo constituit, spe data
etiam inde ad cœlos ipsum su-
stollendi, vt se deinde in per-
petuum potiatur? Hanc nostri
erga Deum obligationem pon-
deremus, & eam agnoscamus, si
reuera & ex animo dicimus,
Mea culpa, mea maxima culpa.
Si Deus potentia sua absoluta
Iudã hodie inferno extraheret,
postquam iam mille propè &

THESAURVS MISSAE. 147

sexcentis ignem illū tartareum
annis pertulit, & sacerdotalibus
vestibus indutū in altaris gra-
dibus ad mysteriū hoc celebrā-
dum statueret, auferendo ab eo
obstinationē qua modò labo-
rat, & bonam ei mentem & sa-
piētiam & libertatē qua resipi-
scat, concedendo, quin & diui-
nū & regale verbum suum ad-
dicendo, quo illi gratiam & ve-
niam polliceretur, si modò de-
lictū eum pœniteret, & assumi-
pturū se eū spōderet, vt aliquā-
do in S. Petri, Ioannis, Iaco-
bi, & reliquorum Apostolo-
rum, condiscipulorum olim
suorum societate se frueretur;
si modò quadraginta aut quin-

N

qua

quaginta annis in quodam Discalceatorum monasterio sibi seruiret, cilicio vestitus, pane & aqua toto illo tēpore victitans, & religiosis in culina in vilissimis ministerijs velut lixa seruiēs, & toto vitæ tempore clauastro non egrediens, & in tabulato duro dormitans, si vt dictum est, Iudas saperet, quo animo, quo amore, qua mentis gratitudine conditionem hanc admitteret; & quàm stultè e contra ageret, si Deo tergum obuerteret certissimo cum periculo in æternum permanendi, vbi modo est? Ceterum nō minor mihi Deo seruiendi, & ob gratiam, qua mihi delictorum veniam

THESAVRVS MISSAE. 149

veniam indulget, gratum me illi exhibendi obligatio incumbit. Maius enim haud dubie est beneficium, Deum impediuisse ne ipse in tartarum rueret, quam me inde educere eo iam prolapsus; nam iam praecidit & praevvertit annos, quibus in daemonum contubernio arderem. Hinc ergo colligat Missam & celebrans & audiens, quem sensum sibi verba illa, *mea culpa, mea maxima culpa* in corde causari debeant; ut saltem intensissimo quodam de peccatis suis dolore, & firmissimo illum post hac ob rem aliquam creatam non offendendi, eique omni diligentia seruiendi proposito, Chri-

N 3

stiani,

Christiani, & sacerdotis, & status sui
partes exactè implendo Deo
respondeat: sibi que persuadeat,
petere se hanc ob causam, B. Vir-
ginis & Sanctorum omnium in-
tercessionem, dū dicit, *Ideo pre-
cor Beatam Mariam semper Virge-
nem, beatum Michaelē Archān-
gelū, &c. orare pro me ad Dominū
Deum nostrum, vt diuina eius
maiestas gratiam mihi elargiri
dignetur, qua executioni mā-
dare queam bonum illud ipsi
seruendi propositū, quod mo-
dò habeo.* Hæc porro est Missæ
introductio; si verò is sit eius
introitus & vestibulum, quid
introrsum occurret, vbi omnes
diuitiæ cęlestes, vti suprà ca. 124

dicendum

THESAVRVS MISSAE. ISI
dictum est, repositæ sunt.

CAPVT XV.

DE MISSAE INTROI-
tu, & Kyrie eleeison.

EX eo quod superiori ca-
pite è Missæ confessione
nos elicere debere diximus, è
nostrarum scilicet culparum
confessione, è dolore & intimo
propter easdem sensus & ex ob-
ligatione qua Deo deuincti su-
mus, quòd eas nobis ipse remi-
serit, quin & ex obsequio quo
illi vicissim respondere debe-
mus; intelligem' quid nobis in
singulis Missæ partibus cogitá-
dum

N 4

dum

dū sit, & quē inde fructū colli-
gere, & quo esse affectu debea-
mus : cū eas nobis Eccle-
sia velut cibos coctos & paratos
proponat vt comedamus, id est,
attenta considerationē perspi-
ciamus, quid in ijs ipsa nobis
repræsentet, petat aut doceat,
& iuxta illud diuersarum affe-
ctus virtutum in anima nostra
excitemus. In introitu solet Ec-
clesia gemere & in suis neces-
sitatibus opem à Deo efflagitare,
velut cum dicit, Psal. 34. Ex-
urge, quare obdormis Domine, ex-
urge, & ne repellas in finem. quare
auertis faciem tuam à nobis ? Et
licet alij introitus gaudij & ex-
ultationis, simul & laudis alia-
rum

THESAURVS MISSAE. 153
rumque virtutum affectus in-
terdum contineant, quod ta-
men diximus occurrere plerū-
que solet. Kyrie eleisō & Chri-
ste eleison, nonies repetitum,
quod sonat Domine miserere,
& Christe miserere, desideria
nobis & anxia Sanctorum Pa-
trum, Patriarcharum & Pro-
phetarum vota significant, qui-
bus Deum hominem factum
videre quam ardentissimè ex-
optabant. Moyses populi sui
necessitate perspecta, & sibi e-
iusdem liberandī media deesse
cernens, ad Dominum clamavit
dicens, *Obsecro, Domine, mitte*
quem missurus es. Iacob Patriar-
cha iam moriturus, hoc nixus
de-

desiderio & spe, letius mortem
oppetijt dum ait, Gen. 49. *Salu-
tare tuum exspectabo Domine. q. d.*
Hoc vno me in morte mea con-
solor, quòd certam cõceperim
salutaris tui, id est Saluatoris
mei, videndi spẽ. dicebat Isaias,
*Vtinam dirumperes cœlos, & des-
cenderes!* & alio loco, *Isai. 45.*
*Rorate cœli de super, & nubes plu-
ant iustum, aperiatur terra, & ger-
minet Saluatorem.* Clamat Da-
uid, *Psal. 84. Ostende nobis Domi-
ne misericordiam tuam, & saluta-
re tuum, id est Saluatore nostrũ,*
da nobis. Et omnis adeò scrip-
tura huiusmodi desiderijs & ge-
mitibus plena est, quibus Deũ
in terra ambulantem Sancti
vide-

THESAVRVS MISSAE. 155
videre desiderabant, vtque cę-
lis descenderet enixissimè po-
stulabant. Ad horum ergo imi-
tationem, Sacerdos celebrās &
Christianus quilibet Missā au-
diens, viua videndi Iesu Christi
Domini nostri, qui salus reme-
dium, & vita nostra est, excitet
in se desideria, seque illa conso-
letur spe, breui illum se
in altari & visurum
& adoratu-
rum.

CAPVT

DE GLORIA IN EXCEL-
sis Deo, & Dominus vo-
biscum.

Postquam Redemptor Ie-
sus in stabulo Bethleemi-
tico tanta in abiectioe &
paupertate natus esset; ecce tibi
subitò Angelus celo delabitur,
qui lætum hoc nati Saluatoris
nuntium pastoribus quibus-
dam vigilias super grege suo a-
gentibus afferret: & quoniam
noctis erat medium, & tene-
bris inuoluta omnia, & par erat
talem à pastoribus nuntium o-
culis perspici; ecce tibi lux celo de-

THESAURVS MISSAE. 157

lo delapsa omnes circumfulsit.

Dixit deinde illis Angelus, L. 2.

Ecce, Euangelizo vobis gaudiū ma-

gnum, quia natus est vobis hodie

Saluator, qui est Christus Dominus.

Mox verò ipse, asūpta secū ma-

gna Angelorū multitudine, cœ-

leste hoc cāticum simul cum a-

lijs modulari cœpit, Ibid. Glo-

ria in altissimis Deo, & in terras

pax hominibus bonæ voluntatis.

quod deinde sic profequitur

Ecclesia, Laudamus te, benedici-

mus te. Ipse mihi persuasero, to-

ties mihi lætum hocce nati Sal-

uatoris nuntium afferri, quo-

ties Missam vel dico vel audio;

eo quòd paulo post non secus

ac pastores, verè realiterque vi-

O

debo

debo & adorabo eum, quem
olim ipsi viderunt & adorarunt.
Videbo illum, velut præsentem
in altari, recens pro me natum,
& Angelos simul & pastores
imitando, ex toto gaudij, exul-
tationis, & gratulationis affe-
ctu totum hoc Canticum decur-
ram; patrem æternum eodem
laudando, quòd filium mihi
suum carissimum in Salvatore
dederit; quin etiam filiū, quòd
me saluaturus descenderit. Nec
minus me beatum quam pasto-
res reputabo, cū fidei videā o-
culis eum quem ipsi coram vi-
derunt, & quem ipsi adorarunt
etiam hic ipse adorem; ipsi pã-
nis inuolutum, ego accidenti-
bus

THESAVRVS MISSAE. 159
bus coopertū. Ipsum, Dominus
vobiscū in huius fidei no- ve-
ritate confirmat: ipsum est ma-
gnum nomen *Emanuel*, quo
Messias nominandus erat,
quod tantundem so-
nat ac, *nobiscum*
Deus.

○ 2 CAPVT

CAPVT XVII.

DE ORATIONE SVV COL
*lecta ante Epistolam, & alia
post communionem legi
solita.*

Sacerdos in oratione, tum
suo, tum totius populi & v
niuersæ Ecclesiæ nomine,
varia à Deo pro temporum
diuersitate, & pro necessitatibus
occurrentiū exigentia, dona &
beneficia petit. Interdum com
missorum petit veniam, alias
pacem & animæ corporisque
salutem, nonnunquam fidei,
spei & caritatis augmentum, ac
liquādo etiam sanctorum imi
tatio-

THESAVRVS MISSAE. 161
tationem. Est hoc sanæ magnæ
consolationi nobis, nescienti-
bus quid petere debeamus, cum
ipsa pro nobis postulet Eccle-
sia: quæ quoniam in spiritu
sponsi sui petit, certissima haud
dubiè petet, nec in petendo
errabit; nam, vt Apostolus lo-
quitur Rom. 8. *Quid oremus, si-
cut oportet nescimus, ipse autem
spiritus in Ecclesia eius cõmorãs, po-
stulat pro nobis gemitibus in enar-
rabilibus.* Ergo interim dum le-
gitur oratio, quicumque latinè
nouit, & eam audit, cum Eccle-
sia Dominum roget, quodcũ-
que illa rogat; qui autem mini-
mè intelligit, nõ propterea cõ-
tristetur, sed ad sacerdotẽ se re-
ferat,

O 3

ferat,

ferat, qui omnium nomine petit. Vnde hîc idē continget illi quod homini rudi & profus ignaro litem habenti, cuius vnicūq; felicē exitū & successum obtineat, postulātū aliquod ab eo coram iudice oratione aut scripto faciendum est: hâc illi caudicus & patronus pronuntiat & adornat, qui tametsi nihil harum intelligat, non quomodo res peragatur, eius tamen nomine fit. Ingentem hîc consolationem affert, quòd hic Dominus minimè dicturus sit nobis, Matth. 20. *Nescitis quid petitis: nouit quippe probè Ecclesia, quidquid ipsa petit, ad gloriã Domini id, & filiorū suorū animarū salutem spectare.*

CAPVT XVIII.

DE EPISTOLA

Turpis abusus est, inter fideles tamē admodū frequēs, dignus sanè qui non modo tollatur, sed etiam acriter reprehendatur; quiq̃ue vt plurimū in missis sollempnibus, ad populum decantari solitis, locū habet. Is est, quòd statim atq; Epistola cani incipit, populus sedere, caput cooperire, inter se colloqui incipiat, donec ipsa absoluator. quod sanè & hinc risum meretur illinc verò deplorandum & commiseratione dignum est.

Satis

Satis indicant huiusmodi gar-
ruli, non intelligere se quid sit
Epistola, quid in se contineat,
& cur tanta eam solennitate cā-
tari iubeat Ecclesia. quòd non
incongruum fuerit, perspectū
habere, vt in Missis priuatis eā,
tractim, distinctim, & clarè
perlegant sacerdotes, quòd eam
circumstantes & benè percipe-
re & intelligere valeant, & ali-
quam inde vtilitatem capere.
Epistola igitur aliud non est,
quam breuis quedā concio quā
S. Petrus, S. Paulus, S. Ioannes,
S. Iacobus, Isaias, Daniel, aut
de Prophetarum numero ali-
us, aut vir aliquis sanctus ad
nos habet, quorum ore Deus
locu-

THESAURVS MISSAE. 165
locutus est, & celestem doctrinam proposuit. Ergo, si sæpè magna cum audiendi auiditate ad celebrem aliquem concionatorem audiendum accurrimus, quem, tametsi fortè talis non sit, nihilominus attentè hora integra, nullo cum vicinis prolato verbo audimus, cum tamen interdum quæ dicit ac docet non ita fortè ad propositum & gustum sint; quomodo tales, quales hi sunt, non audiemus prædicatores, cum fide doceamur illorum doctrinam Dei esse, ac proinde animabus nostris adeò salutarem. Dum ergo audimus *Lectio Epistola Beati Pauli Apostoli*; nobis ipsi

ipſi perſuadeamus (vti reuera
fit) Sanctum Paulum nobis cō-
cionari; quare verba eius atten-
tè audiamus, confilia quæ ſug-
gerit, auidè arripiamus; cū nō
frustrà illi inspirarit doctrinā
Spiritus Sanctus quam prædi-
cavit, neue etiam frustrà nobis
eam proponat Ecclesia. Memi-
nerimus, obſecro eius, quod in
Euangelio Redēptor ait, Luc.
10. *Qui vos audit, me audit; qui
vos ſpernit, me ſpernit.* E ſingulis
autem Epistolis, è plurimis
quæ in ijsdem nobis breuiter
traduntur rebus, aliquid nobis
ſeligamus; qui autem nō intel-
ligit, intelligentem interroget;
cū tanti nouiſſe referat: vnum
quip-

THESAURVS MISSAE. 167

quippe sepè horum prædicato-
rum verborum singularem no-
bis lucem aspirabit, nos confo-
labitur, recreabit, docebit, ani-
mabit, & ad virtutem exstimu-
labit. Vt verò hoc intelligatur
melius, exempli loco ponamus
non iam integras Epistolas, quæ
in Missa leguntur, sed aliquas
hinc indè è nonnullis sententi-
as. Interdum dicet Apосто-
lus Philiper. I. *Christus fa-
ctus est pro nobis obediens vsque
ad mortem, mortem autem
crucis.* Quæ verba attentè &
cum utilitatis inde percipien-
dæ desiderio audita insignem
in cor-

in corde obedientiæ erga Deum sensum causabuntur, & tecum ipse dices, si ad mortem usque crucis Christus Patri obediuit, ane quid magnum obedire me seruando legem ipsius & Ecclesiæ eiusdem præcepta, quæ longè faciliora sunt, quam mori in cruce? Alias audies S. Petrum tibi dicentem
1. Petr. 1. *Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem.*
Quibus è verbis tuam ipse beatitu-

THESAURVS MISSAE. 169
titudinem ac beatam sortem
colliges, cum per baptismum
filium te suum Deus fecerit, &
propterea certam habeas hære-
ditatis celestis aliquando capi-
undæ spem. Hoc igitur spiritu,
deuotione & desiderio audi-
endæ sunt Epistolæ, vt aliquæ
hac ratione è sacra illarum &
salutari doctrina fructum eli-
ciamus. Quomodo enim corâ
Deo se excusabit, si non pro eo
ac debet vitam instituat, is, cui
tales quotidie audire magi-
stros contingit, vti S. Petrum,
S. Paulum, S. Ioannem, & san-
ctos Prophetas? Nec verò excu-
sabit ipsa linguæ Latinæ igno-
rãtia, quo minus intelligat ea

P

quæ

170 SPIRITVALIS
quæ ibi traduntur, si huius de-
fectu peccet; cum ea interroga-
re possit à Curione suo & Paro-
cho, cuius sūt partes ouibus suis
panē doctrine frāgere: Etsi ve-
rò Deus neminem, nisi ad man-
datorum tam suorū quàm Ec-
clesiæ suæ obseruantiam, &
quemque ad status sui partes
ritè debiteque explendas, ob-
liget, dubitari tamen non po-
test, quin ad hāc obligationem
adimplendam permultum mo-
menti afferat sacra quæ in
Epistolis nobis pro-
ponitur, doctri-
na.

CAPVT

THESAURVS MISSAE.

CAPVT XIX.

DE EVANGELIO.

Euangelium tantūdem sonat ac lætum ac bonum nū-
tium: & reuera ita lætum & bo-
num est, melius vt esse nō que-
at; quōd penitus bonum sit, &
pro omnibus. Euangelium nā-
que infirmis salutis æternæ est
nuntium, peccatoribus veniæ,
iustis coronæ, captiuis & vin-
ctis libertatis, mortuis vitæ,
denique omnibus aliqua neces-
sitate pressis, in Euangelio eius-
dē remediū & medela proponi-
tur. Testatur hoc ipsū ipsemet

P 2

Redem-

Redemptor, hæc Isaia verba
proferens Isai. 61. Spiritus Do-
mini super me: propter quod vni-
xit me, euangelizare pauperibus misit
me, sanare contritos corde, prædi-
care captiuis remissionem, & cæcis
visum, dimittere confractos in re-
missionem, prædicare annum Do-
mini acceptum, & diem retributio-
nis. quæ inquam verba Christus
Dominus Luc. 4. apud Naza-
renos prædicando, è libro Isaie
legit: quibus deinde hæc ipse
subiunxit Ibid. Hodie impleta
est hæc scriptura in auribus vestris,
dum me prædicantem auditis.
Idipsum ipsi etiam dicere pos-
sumus, vel potiùs, nobis dici
potest, hodie videlicet, id est
quoti-

erba
Do-
nxit
mift
edi-
cacis
re-
Do-
tio-
tus
za-
aie
ple
era
ris,
tis.
of-
lici
est
ti-

THESAURVS MISSAE. 173
tiefcumque Missam audimus,
idque in Euangelio illius, au-
dire nos eundem Deum præ-
dicantem, & læta hæc quæ au-
diuimus, nuntia denuntiãtem.
Hinc colligere est, quanta de-
uotione & reuerentiã, qua a-
uiditate & desiderio, qua cor-
dis puritate & sacerdos pro-
nuntiare, & populus audire
sanctum Euangelij textum de-
beat. Vt hoc indicaret Ec-
clesia extraordinaria quadam
præuentione antè utitur, quàm
sancti Euangelij lectio incho-
etur: particularem quandã sci-
licet ad Deum dirigit oratio-
nem, qua benedictionem cœle-
stem deposcit sacerdos, vt dig-
nè ver-

P 3

nè verba Dei sacra ore proferre mereatur. Isaias Propheta in admirabili quadam visione magnitudinem vidit & maiestatem omnipotentis Dei, atque ob officium quod habebat, teneri ad ipsum populo manifestandū sibi videbatur: ab alia tamē parte præ metu non audebat, quòd linguam non ad eò purā videretur habere, qua diuinū sermonem proferre mereretur, nec populus ita mundus appareret, qui eundem audire dignus esset: hinc ait Isai. 6. *Væ mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito.* perinde ac

THESAURVS MISSAE. 175
de ac si diceret, videor mihi
magnalia & magnitudinem Dei
diuulgare debere, sed non est
mihi lingua adeò munda, vt au-
deam ea in os indere; quin &
qui eadem auditurus est popu-
lus, non multò magis est ad illa
admittenda & debita cum re-
uerentia audienda dispositus.
Etece, vidit extemplò Sera-
phinum cœlo deuolantem, car-
bonem vel calculum ignitum
manu gestantem, qui hoc ipso
labia Prophetæ tetigit, dicens
Ibidem: *Ecce tetigit hoc labia
tua, & auferetur iniquitas tua,
& peccatum tuum mundabitur,
& eris dispositus ad verba
Dei*

Dei in ore tuo accipienda. Atque hinc Ecclesia illam haufit orationem, quam sacerdos vel diaconus antequam cantet Euangelium, recitat: *Munda cor meum & labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiae Prophetae calculo mundasti ignito, ita me tua grata miseratione dignare mundare, vt sanctum Euangelium tuum dignè valeam nuntiare.* quo dicto mox benedictionem accipit Diaconus, & sibi ipsi eam impertit sacerdos dicens, *Domine sit in corde meo, & in labijs meis, vt dignè & competenter annuntiem Euangelium suum.* Mirè & nouæ præuentiones hæ videtur, & omnes necessariæ ob sanctita-

THESAURVS MISSAE. 177

Et tatem & puritatem verborū
quæ in Euangelio pronuntian-
tur. Et si Euangelium lecturo
cor & os tam mundum necessa-
ria sint ad tam sacrosācta profe-
renda, quàm mundum cor &
aures populus habeat oportet
ad eadem audienda & recipien-
da? Hinc Primum quo sacer-
dos aut diaconus populū præ-
uenit, est, *Dominus vobiscum*;
quasi dicat, necesse est Domi-
num vobiscum esse, vt dispona-
mini ad ritè, & vt oportet diui-
nū eius verbū audiendum; aut
saltem dicamus, dicendo *Do-
minus vobiscum*, nobis insinuari,
esse ipsummet Christum Do-
minum,

minum, qui nos in Euangelio suo alloquatur; ipse namque dicitur *Emmanuel*, id est nobiscum Deus. Si porro ipse Deus loquatur, facilè videre est, quæ deuotione & reuerentia audiendus sit, cùm verba eius verba sint vitæ æternæ, & horum vnum quodque in corde asseruatum vitam nobis allaturum sit æternam. Vnum Euangelij verbum est Matth. 5. *Beati pauperes Spiritu*; & hoc ipsum seruatum vitam affert æternam, aliud est Ioan. 12. *Qui mihi ministrat, me sequatur*, atque hoc item ad vitam iuuat æternam. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam*
custo-

THESAVRVS MISSAE. 179
custodit eam; & sic de cæteris
facilè hinc fit manifestum, quã
meritò suis Redemptor dix-
rit Luc. I. *Beati oculi qui vident
quæ vos videtis. Dico enim vobis,
quòd multi Prophetæ & reges vo-
luerunt videre quæ vos videtis, &
non viderunt; & audire quæ audi-
tis, & non audierunt.* Hoc est, vi-
dere Deum hominem factum
cum hominibus in terra con-
uersãtem, & viam eos celestem
edocentem, vti eum quotidie
in templo suo sancto & in sacro
Missæ mysterio agere videmus.
Hic item videmus Iesum Chri-
stum prædicantem & paratum
ad sanãdum nos, vti de eo S. Lu.
scri-

scribit Luc. 5. Et factum est
in vna dierum, & ipse sedebat do-
cens, & erant Pharisei sedentes,
& legis doctores, qui venerant ex
omni castello Galilææ & Iudææ &
Ierusalem, & virtus Domini non
minus erat ad sanandum eos, quã
illi ad eius doctrinam audien-
dam, intelligendam & admit-
tendam. Eandem felicitatem,
quæ illis tunc temporis obigit,
& occasionem è doctrina &
præsentia Christi commodum
aliquod eliciendi, habemus &
nos hodie & quotidie in Missa,
cum Christum in altari præsen-
tem, & eadem ipsius verba in
sancto Euangelio habeamus.
Nec verò est vt inuideamus
ijs qui

THESAURVS MISSAE. 181

ijs qui corporaliter eum viderunt, modò ipsa in nobis fides non deficiat, aut intepescat; nã Redēptor ipse B. Thomæ Apostolo olim ait Ioan. 20. *Beati qui non viderunt, & crediderunt.* Repræsentatur hîc nobis etiam & describitur Redemptor miracula patrans, visum cæcis & surdis auditum dans, infirmos sanitati restituēs, leprosos mundans, dæmones ex energumenis eijciens, mortuos denique ad vitam reuocans; vt nimirum intelligamus, eundē ipsum Dominum, quem in altari præsentem habemus, cuius virtus parata & prõpta est ad sanandum nos, omnia hæc mirabilia, non

Q mino-

minori quàm olim miraculo,
in animabus nostris hæc mira-
bilia operaturum, si ad hæc mo-
dò nos disposuerimus, peccati
scilicet cœcitatem, & qua labo-
ramus in voce eius audiēda sur-
ditatem tollendo, animarum
nostrarum lepram emundan-
do, denique à peccati eas mor-
te ad gratiæ vitam reuocando,
quod sanè non minus erit pro-
digium, quàm Lazarum iã qua-
triduanum vitæ restituere. Que
cùm ita sint, maximoperè do-
lendum & deplorandum est,
Sacerdotes ab Euangelio lecto,
& Christianos ab eodem audi-
to, præparationem illam, quam
ad hoc ipsum legendum audi-
endumque sancta mater Eccle-

THESAURVS MISSAE. 183

ſia illos edocuit, nihil moratos,
tam ieiunos & aridos recede-
re, ac ſi ipſum non audiuiſſent;
eoſq; rogatos, quid à vitæ Ma-
giſtro illo die in Euangelio di-
dicerint, non aliam dare ra-
tionem, quàm ſi non audiuiſ-
ſent, aut præſentes non adſuiſ-
ſent: dolendum inquam, hoc
accidere Chriſtiano non vno
die, ſed menſe, & anno integro;
quin imò toto vitæ tempore,
vt de ſciendo interrogandoq;
ſuper eo nihil penitus elaboret:
cumq; Euangeliũ tam lætum ſit
nuntium, vt initio dictum eſt,
nemo vel hilũ ſollicitus ſit vt
quicquam de illo intelligat, vel
percontetur, nec inquiret in id

Q 2 quod

quod Sacerdos submissè intradentes legit, cùm tamen tam curiosè in nouitates festiuales aliasque vanitates, quæ in aula & alibi peractæ sunt, inquirat, quin & easdem accuratè describi curet, vt aliò easdem destinet. Nolim hîc quemquam sub pœna peccati obligare, ad amplius quàm ad quod eum obligat sancta mater Ecclesia, tamen timenda mihi & cum timore pöderanda videntur verba illa Apostoli Hebr. i. *Propterea abundantius oportet obseruare nos ea quæ audiuimus, ne fortè peressluamus, & hæc ipsa animo excidant.* Cæterum, quomodo illa seruabimus, si illa vel
non

THESAURVS MISSAE. 185

non percipimus, vel non intel-
ligimus? Et addit Apostolus:
Si n. qui per Angelos dictus est
sermo factus est firmus, & omnis
præuaticatio & inobedientia acce-
pit iustam mercedis retributionem,
quomodo nos effugiemus, si tantam
neglexerimus salutē, quæ cum ini-
tium accepisset enarrari per Domi-
num ab ijs qui audierunt, in nos cō-
firmata est, contestante Deo signis
& portentis & varijs virtutibus, &
Spiritus sancti distributionibus se-
cundum suam voluntatem? Verba
sanè accurata pōderatione dig-
na, è quibus colligere possu-
mus, qua nobis attentione, dili-
gentia, deuotione, & reueren-
tia sit Euangelium, quod in

Q 3 Mis-

ntra
tam
ales
aula
irat,
cri-
sti-
sub
im-
oli-
ta-
ti-
er-
ro-
er-
or-
ni-
o-
vel
on

186 SPIRITUALIS
Missa legitur aut solenniter
cantatur, audiendum.

CAPVT XX.

DE C R E D O A V T S Y M
bolo Niceno quod in Missa
canitur.

Post Euangeliū certis qui-
busdam diebus, quas Ec-
clesia designat, quales sunt
Dominicæ, & alia festa solem-
niora in anno occurrentia, re-
citatur vel canitur Symbolum,
quod in Concilio Niceno cō-
positū est, & articulos fidei con-
tinet dilucidius paulò & aper-
tius declaratos: cuius lux adeò
est admirabilis, verbis vt expli-
cari nequeat; nec verò mirum
id est, cū doctrina sit fidelis,
cuius

THESAURVS MISSAE. 187

cuius solus Deus magister est,
& quam ipse docet, & vnicuiq;
in die quo baptizatur, in animã
infundit. De illa dixit Christus
ipse, venisse iam tempus, quo
verè diceretur Ioan. 6. *Et erunt
omnes docibiles Dei.* Vnde fit ma-
nifestũ, cum Deus Magister sit,
vna sola veritate ex omnibus
quas ipse docet, humanum in-
tellectum magis nobilitari &
ditari, quàm omnibus scientijs
mundanis. Ingens quidem the-
saurus est sapientia: quam ta-
men Deus docet, eiusmodi est,
vt quod naturaliter homines
simul & Angeli consequi pos-
sunt, nihil omninò sit cum vna

Q 4 sola

fola fidei veritate cōparatum.
Dedit hoc intelligendum Pe-
tro Saluator noster, quādo cō-
fidenti Apostolo Matth. 6. Tu
es Christus filius Dei viui, ilicō re-
spondit, *Beatus es Simon Bario-
na, quia caro & sanguis non reue-
lauit tibi, sed pater meus, qui in cae-
lis est.* Quapropter longè beator
est vetula quædam Christiana,
& plura ex solo suo catechismo
nouit; quàm omnes Philoso-
phi veteres cognouere. hi quip-
pe caput & cerebrum torse-
runt, inquirentes in principium,
quod mundus hic habuit; hinc
in eas deuoluti sunt ineptias, &
quidem adeò cum ratione pug-
nantes, vt risum potius, quàm
hoc

THESAURVS MISSAE. 189

hoc referri loco mereantur. Quin etiam illorum omnium princeps docere nō erubuit, *Ex nihilo nihil fit*: imò verò sibi ipse persuasit, mundum hunc æternum fuisse, & omnis principij expertem. Cæterum si quis à vetula quapiam modò petat, ecquod mundus habuerit initium, respondebit ilico, hinc è nihilo à Deo conditum esse. Nouit quis sit Deus, nouit Dei filium hominem factum esse, mortem oppetisse, & à morte rediuiuum resurrexisse, & ad iudicandum aliquando venturum. Nouit, quò boni, quò mali deuenturi sint: nouit, in quibus animæ salus sita sit, quibus
ea cu-

ea curanda sit medijs dum agra
est, quo etiam sit sustentanda
cibo. Cæterum dum Symbolū
in Missa audimus, vel recita-
mus, eiusdem veritates tam fir-
miter in animo nostro solide-
mus, vt si se obtulerit occasio,
vitam pro earundem defensio-
ne exponamus; interim cum
ea nobis felicitas non obtingat,
eam totā diuino obsequio im-
pendamus, atque ex toto corde
Deo dicamus, pro fidei huius
confessione Domine vitam nō
expono, vt S. Laurentius in cra-
ticula; neue faxis ad obrutus, vt
S. Stephanus, sed longè inferio-
ri ratione eam tibi offeram fru-
statim ac per partes, vnâ vitæ
horâ

THESAURVS MISSAE. 191

horâ in oratione, aliâ in Missa,
aliâ in rosario decurrendo, aliâ
in officij mei obligationibus
adimplendis. Et est sanè res cõ-
ploratione digna, quòd, cū vita
maximum sit bonum, quod in
hoc mundo habemus, & pecu-
nia è minimis, vt quadrantem
vel regalem expédamus, videamus
& peruideamus quam in-
rem expendatur, tot vitæ tamẽ
horas tam inutiliter atque ina-
niter consumamus. Vtile etiam
fuerit, iuxta hoc D. Petri con-
siliũ 1. Pet. 5. *Aduersarius vester
diabolus, tanquã leo rugiẽs circuit,
querens quem deuoret, cui resisti-
te fortes in fide; ad fidei verita-
tes*

tes recurrere, quando ad peccandum inuitans occurrerit cogitatio, dicendo: Tã bonũ Deum numquam offendam. Mortuus enim est Christus, ne ego post hac peccarem: si pecco, animam meam interficio, mors mihi imminet, & pœna sempiterna manet eum, qui vel vnum delictum lethale admiserit, &c.

CAPVT

CAPVT XXI.

DE OFFERTORIO VS-
que ad Prefationem.

IN Offertorio Sacerdos Deo offert, quod præ manibus habet, panem scilicet & vinum, vt post paulò Deus eadē meliorata reddat: & sanè ita meliorata reddet, vt pro tenui illa oblatione, sacratissimū corpus & pretiosissimum Redemptoris nostri sanguinem redditurus sit. Vide ecquæ hæc sit mutatio & melioratio: & sanè quidquid à nobis Deus recipit, recipit vt ipsum nobis reddat melioratum. Sacerdos ergo qui

R

Mis-

Missam celebrat, & qui eam audit, simul cum illo pane & vino, quod in altari offertur, offerat Deo quod habet. Nihil porrò habeo magis meum, quàm me ipsum, nihilquè magis à me Deus postulat, quàm me ipsum. Deinde in corde meo dicam, simul cum hoc pane & vino, Domine, tibi offero quàm libentissimè memoriam meam, intellectum, voluntatem, oculos, aures, linguam, cogitationes, verba, & opera, vt hæc omnia in melius commutes; & non secus ac panem & vinum, quæ tibi in altari offeruntur, in sacratissimum corpus & sanguinem Christi filij tui cõuertis, sic obsecro, intellectum meum in intel-

THESAURVS MISSAE. 195
lectum Christi conuerte vt cogitē quæ ipse cogitat; voluntatem meā in Christi, vt nō aliud velim quā ipse velit; oculos, aures, linguā in Christi, vt videā, audiā, & loquar vt ipse; & iam nō viuam ipse in me, sed Christus in me: ipse per oculos meos videat, per linguā meam loquatur, per aures meas audiat, manibus meis tēgat, voluntate mea velit, intellectu meo cogitet, atq; ita totus ero ipsius, & sic in melius cōmutatus. Videat Sacerdos, cū dicit: *Lauabo inter innocentes manus meas*, quā multa audeat dicere, & vt verè ea dicat, nihil vt in corde ipsius sit, quantum fieri potuerit, ipsam

R 2 repre-

196 SPIRITUALIS
reprehendat, & quod veræ in-
nocentiæ, puritati, vitæq; san-
ctitati, qua coram Deo ac Do-
mino comparare par est, aduer-
setur.

CAPVT XXII.

A PRAEFATIONE AD
vsque Consecrationem.

QVanto profūdiùs in Mis-
sæ arcana descendit Sa-
cerdos, etiam Deo in ter-
ram è cælis deuocando, eumq;
în manibus suis ponendo fit vi-
cinior, eo maiori cum attentio-
ne, timore, reuerentia, & amore
se gerat, oportet. Attendat ita-
que quàm diligentissimè ad ea
quæ

THESAURVS MISSAE. 197

quæ agit, cum grauitate ac modestia signa Crucis exprimat: omnes sacri Canonis orationes benè recteque & cum deuotione & tractim in *Memēto suo* pronunciet. Quantum ad eos quos Deo commendatos vult, breuiter & paucis sacrificium pro eo ad cuius intentionem celebrat offerendo, & Deum pro ijs quos insuper commendare ei vult orando, se ad præparationem præuiam, in qua omnes in genere commendandi sunt remittens; pro particulari sua deuotione & affectu, melius haud dubiè faceret, si secū breui illo spatio ageret, quo scilicet modo Dei filium reueritu-

R 3 rus

rus & tractaturus sit, quo item amore, timore, humilitate & puritate. Quin etiam gaudium in se excitet & exultet, quod breui intra manus suas visurus sit eum, quem in quantum Deus est in sinu, & in quantum homo, ad dextram suam confidentem Pater æternus habet; & eum ipsum, quem nouem mensium spatio visceribus, & tanto tempore brachijs suis sanctissimis Deipara cõplexa est, quem suis Simeon strinxit vlnis, qui Spiritu sancto ideò à Deo plenus reseruatus fuit, vt hoc dũtaxat officium perageret. Nec verò cogitet, quòd quoniã aliquod *Memento* tempus animus circa
fan-

THESAURVS MISSAE. 199.

sanctos illos affectus, occupetur, propterea minus exaudiendus sit in ijs quæ à Deo petit, & petere desiderat; quin imò sibi persuadeat multo meliorē postulata sua apud Deum successum habitura, iuxta illud Prophetæ Psal. 84. *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* In oratione verò, *Communicantes*, &c. fiduciam excitet benè & ex voto cum Deo tractandi, cum huiusmodi Aduocati, qualis sanctissima eius Mater, omnes Apostoli, & tot Martyres, vnà cum ipso Deo se fiant intercessores illius futuri; atque ita absoluat orationem: *Quorum meritis precibusq; cōcedes*

R 4 vt in

ut in omnibus protectionis tua muniamur auxilio. Si verba nonnulla non intelligat, uti, *Ascriptam, ratam, rationabilem*, legat aliquem, qui eadem exponit, vel interroget eos qui illa intelligunt: nam in re adeo graui, & tractando cum eo quicum tractat, turpe est non intelligere quæ dicat. Qui vero Missam audit, non debet, meo iudicio, tunc temporis multum vocaliter legere, sed se cogitet visurum breui Dominum, uti iam diximus, quare expectet eum, sibiq; persuadeat, audire se dicentem vocem Matth. 26. *Ecce Sponsus venit, exite obviam ei.* Videat etiam, non secus ac Sacerdos, quibus eum præ-

præ-

THESAURVS MISSAE. 201
præsentem iam oculis & corde
visurus sit & honoraturus; at-
que hoc maiorem in eo deuo-
tionem, amorem, timorem &
cordis teneritudinem excita-
bit, quàm si vocalem oratio-
nem decurreret, quod in alia
Missæ parte facere poterit.

CAPVT XXIII.

QVOMODO IN SAN-
ctissimo Sacramento Christus
Dominus adorandus sit.

ADorare, propriè est in-
ternam reuerentiam de-
ferre alicui ob excellen-
tiam, quam in eo agnoscimus;
quam reuerentiam interdum ex-
terio-

terioribus cæremonijs protestamur. Hoc modo adoramus reges terræ, agnoscendo in illis potestatem & dominium, quod in nos habent. Hoc item modo adoramus Sanctos ob dignitatem quã habent quòd sint serui Dei: quæ haud dubiè & sine cõparatione vlla maior est, quàm omnes terræ dignitates & eminentiæ: seruire namq; Deo regnare est. Reuerentiam hanc & cultum Theologi vocant *Duliam*, quod latinè sonat *seruitus*; & cõmuniter accipiunt pro cultu quo Sanctos, velut seruos & amicos Dei honoramus. Alia reuerentia & maiori quodã cultu quàm prior, adoramus Beata-

tam

tam Virginem, eò quòd in ipsa
 maiorem quandam agnoscimus
 excellentiam, quàm in reliquis
 Sanctorum, quòd nimirum ve-
 ra Dei sit mater; & hunc adora-
 tionis modũ, quo Deiparã colim-
 us, *hyperduliam* nuncupãt: qui
 est maior & dignior quidã cul-
 tus, quàm quẽ reliquis Sanctis
 impendimus, Dominũ Deũ, ob
 esse sui diuini excellentiã ado-
 ramus cultu sine cõparatione
 longè digniori, quẽ *latriam* di-
 cunt: quæ vox etiã seruitutem
 sonat; cæterũ accipitur pro solo
 cultu quo Deum honoramus &
 adoramus, internè eũ reueren-
 do; & velut supremum & vni-
 uersalem omnium creatorũ, &
 omnia

omnium quæ etiam creare potest (quæ infinite plura sunt) Dominum habendo; quin etiam potestatem, sapientiam, bonitatem, sanctitatem, & gloriam infinitam, quam ipse propriam & à se, & per diuinam suam naturam habet, vnà cum infinitis alijs perfectionibus, quæ in ipso non sunt aliud, quàm simplicissimum ipsius esse, illi ascribendo; insuper illum vt naturæ, gratiæ, & gloriæ omnis Auctorem, & omnium rerû principium & finem agnoscendo. Hinc sæpenumerò cultum externis quibusdam cæremonijs declaramus, quales sunt pectoris tinctio, qua ad instar publicani,

THESAVRVS MISSAE. 205
cani, esse nos peccatores, & ip-
sum peccata remittere prote-
stamur; genuflexio, qua nos to-
tos illi velut subiicimus; thuris
suffitus; & lingua sacrificium
laudis illi offerre dicendo, *Glo-
ria Patri, & Filio, & Spiritui san-
cto*, & alia laudum cantica illi
decantare. Consecratione igi-
tur in sacratissima hostia & ca-
lice iam peracta, ijs externè cæ-
remonijs sanctissimum Sacra-
mentum adorandum est, qui-
bus Deum ipsum adoramus; at-
que hinc tum temporis genua
flectimus, pectus tūdimus, thus
adolemus, & cantatur, *Benedi-
ctus, qui venit in nomine Domini.*
Internè verò Iesus Christus in

S

San-

Sanctissimo Sacramento adorandus vt Iesus Christus verus Deus & homo, cum nihil præter ipsum inibi contineatur: quem, vtpote verum Deum, in corde nostro vt naturæ, gratiæ, & gloriæ Auctorem, Creatorem, Salvatorem & Glorificatorem nostrum agnoscere debemus, attribuendo illi omnia quæ Deo attribuenda esse diximus, cum ipse verè Deus sit; & in omnibus necessitatibus nostris opem & remedium ab ipso poscere. Hæc verò Christi Domini, non exteriori modo, ritu, pectus scilicet percutiendo, verum etiam interiori, eum velut Deum, Dominum ac Salvatorem habendo.

THESAURVS MISSAE. 207.

do, adorandi ratio maximam
homini consolationem, teneri-
tudinem, affectum & amorē in
corde adferet, vidēti habere se
præsentem Deum, omnibus ne-
cessitatibus suis mederi adeò
potentē, & ad id faciendū adeò
beneuolum & promptum, non
minus quàm olim, dum in mū-
do ambulauit, in quo (teste A-
postolorū principe Petro) Act.
I. *Pertrāsijt benefaciōdo, & sanan-
do omnes oppressos à diabolo; & nō
minus quā modò, est in cælis
habitās; nā in Christum in quā-
tum Deus nō cadit mutatio, ne-
ue etiā in quātū homo suā mu-
tat, aut mutauit conditionē, nec
vnquā mutabit: volūtate .n. quā*

S 2

habuit

habuit ad nobis benefaciendū,
etiam modò habet, & perpetuò
retinebit. Cùm ergo hostia sa-
cra in altum eleuatur, non in so-
la eiusdem albedine & rotun-
ditate quã oculis cernimus ob-
tutus figatur, nec sufficiat no-
bis pectus tundere, sola lingua
dicendo, *Adoramus te Christe:*
verum etiam fidei oculis confi-
deremus Dominum inibi præ-
sentem, & eo quo diximus ho-
nore veneremur: videamusque
quo silentio, timore, reueren-
tia, & amore coram illo consi-
stere debeamus Domino & Re-
ge, ante quem cæli tremunt po-
testates; & num satis futurum
sit, vno poplite flexo eum co-
lere,

THESAURVS MISSAE. 209
lere, & alterum velut id pro-
brosum foret, inflexum tenere,
maiores omnipotenti Deo ex-
terius honorem non deferen-
do quàm dominæ suæ puer ho-
norarius, dum eam alloquitur,
Deoque mulierculam in hoc
reuerentiæ genere adæquando.

CAPVT XXIV.

QVOMODO SANCTIS-
simum hoc sacrificium Patri æ-
terno sit offerendum, & qua
intentione.

IN omnibus sanctissimi sa-
crificij Missæ mēbris, & mo-
mentis, in quibus maior cō-
solationis & gaudij spiritualis

S 3 ma-

materia sita est, præcipuum est
id, quando iam peracta eleua-
tione Sacerdos innocentissimū
Agnū, qui aufert peccata mū-
di, Deo Patri offert, piam hanc
orationem decurrens: *Vnde &*
memores, Domine, nos serui tui, sed
& plebs tua sancta, eiusdem Chri-
sti filij tui DOMINI nostri, tam
beatæ passionis, nec non & ab in-
feris resurrectionis, sed & in celos
gloriosæ ascensionis; offerimus præ-
claræ Maiestati tuæ de tuis donis ac-
datis, hostiā purā, hostiam sanctam,
hostiam immaculatā, panē sanctū
vite æternæ, & calicē salutis perpe-
tua; quæ sanctæ matris Ecclesiæ
sunt verba vt fidei oculis con-
sideret quæ dicat, & quid ane-
se habeat. Consideremus ergo

THESAURUS MISSAE. 211

hunc Dominū primò, respectu
 Patris sui æterni, in quem ipse
 velut filiū suum carissimum re-
 spicit, de quo in Transfigurati-
 one & Baptismo olim dixit,
 quod semper pòst corde inscul-
 ptum gerit Matth. 3. & 12. *Hic
 est filius meus dilectus, in quo mihi
 benè complacui.* quæ cùm ita sint,
 magna consolatione perfusi ad
 Missam dicendā & audiendam
 abibimus, cumq; sancta quadā
 præsumptione & delectatione,
 quòd Deo oblatū eamus rē ocu-
 lis ipsi cariorem, & illi summo-
 perè placentem. Atq; hinc sta-
 tim Sacerdos illud à Patre cæ-
 lesti hac quæ sequitur oratione
 cōtendit dicēs, *supra quæ propitio*

ac sereno vultu, &c. vt scilicet benignè placideq; admittat donum & oblatum illud, quod illi offert Ecclesia, ipsumque accipere dignetur, vti olim sacrificium innocentis Abelis, magni Patriarchæ Abraham, sancti regis & sacerdotis Melchisedeci admittere non est dedignatus. Et sanè benignioribus hoc ipsum oculis Pater æternus respiciet, cùm vetera illa sacrificia non nisi vmbra & figura quædam fuerint, hoc verò res ipsa figurata & veritas. Respiciamus ipsum deinde velut quid nostrum, cùm reuera noster sit; cùm nobis illum dederit is, qui dare potuit, Deus nimirum, quem

THESAURVS MISSAE. 213

quem nunquam quidquam dedisse pœnitet, nam *sine pœnitentia sunt dona Dei*. Rom. 12. Videamus quàm multa in eo habeamus, quæ sunt nimirum *investigabiles diuitiæ Christi*, vt ait Apostolus Ephes. 3. Vt verò aliquid quoad illas intelligamus & fide perspiciamus, quanto perè nos ditet vna Missa benè dicta vel benè audita, præsupponamus oportet, Christum Dominum iam inde à primo ineffabilis Incarnationis suæ instanti, velut omnium prædestinatorum, qui in libro vitæ, id est diuino intellectu scripti sunt, caput, statim obtulisse se ad Patris sui voluntatem in omnibus
quæ

quæ mādaret adimplendā, idq;
vt mereretur nō sibi, qui eā iam
habebat, sed illis, gratiā & glo-
riam, atq; hoc sensū illud Pro-
phetæ vsurpauit, P sal. 39. *In ca-
pite libri scriptū est de me, vt faciā
voluntatē tuam, Deus meus volui,
& legem tuam in medio cordis mei
in sculptā habeo.* Sola hac gratuita
& voluntaria sui oblati one quā
Christus Dominus noster, Deus
& homo tum peregit, infinitū
promeruit, & infinitis mundis
gratiam & gloriam acquisiuit.
Hinc etiā sequitur, quòd quo-
niam omnes eius cogitationes,
verba & opera, etiā ad vsq; pas-
suū & pedum motum quē fa-
ciebat, & verbū quod loqueba-
tur.

tur, erāt actus personæ, horum
 singulis merebatur quod pri-
 mō, id est infinitū: adeò vt se-
 cundum hoc, & secundū multi-
 tudinē actuum, virtutum, quos
 Christus toto vitæ suæ sanctif-
 simæ tēpore fecit, innumeris vi-
 cibus infinitum nobis promeri-
 tus sit, vt ita copiosa nostra fo-
 ret redemptio ad nostrā confo-
 lationē. Quid igitur Sacerdos,
 qui fidei oculis corā se spectat
 donum aliquod suum, eò quòd
 Deus illi dedit ob quod penè
 infinitis vicibus infinitæ grati-
 arū illi actiones habendæ, vt ex
 omnib. illis velut re sua fructū
 aliquē percipiat, quid inquam
 sentiet? aut quid sentiret, si ip-
 sū fidei viuacitate perspiceret?

Certissimum est autem magis illum vna Missa ditandum quàm omnibus rebus à Deo creatis. Quoniam primarium & præcipuum, quo in hac vita maximè opus habemus, est ipsa peccatorum remissio & gratia: vnde S. Ioannes scribit *Ioan. i. Ad-uocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum Iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etià pro totius mundi; adeò vt in Missa reperiatu pretiũ, quod pro omnibus meis, & omniũ hominum totius mundi peccatis persoluatur, si modò se disponant vt ipsum sibi applicent; que cogitari maior opulencia & thesaurus*

THESAURVS MISSAE. 217

ſaurus poteſt, quam habere in
Miſſa pretium, quod pro om-
nium mortalium delictis ſol-
uatur? cū vnicum peccatum
mortale tam ingens ſit debitū,
vt ſi qui ipſum committit, ſuis
id perſoluere viribus & è patri-
monio proprio deberet, in om-
nem æternitatem id redimere
non valeret, etiã ſi omnia in-
ferni tormenta ſolus pateretur.
Per ipſum quoq; accessum ha-
bemus ad agendum cum patre
celeſti, & omnia gratiæ dona ab
eodem impetranda, vt teſtatur
Apoſtolus de Iudæis & genti-
bus loquens, Ephes. 2. *Et veni-
ens euangelizauit pacem vobis, qui
longè fuiſtis, & pacem iſs qui pro-*
T *pè: quo-*

pè: quoniam per ipsum habemus accessum ambo in vno Spiritu ad Patrem. Omnes hasce diuitias in vna habemus Missa quæ Deo offertur primò ad gloriam & honorem, & ad illi beneplacendum, & vt offeratur illi donum infinita quadam ratione eum delectans, nos ipsos & omnia nostra cū ipso simul offerendo, vt per ipsū nos & omnia nostra illi grata accidamus. Secundò, in gratiarum actionē pro omnibus beneficijs, quæ à manu eius recepimus, & recipere speramus. Tertiò, in omnium delictorum nostrorum remissionem. Quartò vt per Iesū Christum à Patre cœlesti Spiritum Sanctum,

THESAURVS MISSAE. 219

Sanctum, id est, omnia dona & gratias suas, quibus ad instar filij eius Carissimi in hac vita, pro viribus illum imitando viuamus, recipere mereamur. De hac oblatione superius latius actum est cap. nono, dum de præparatione ad Missam loquebamur. Inde quæ hic defunt, sumi poterunt.

T 2 CA-

CAPVT XXV.

² DE SEV ¹ MEMENTO COM-
*memoratione defunctorum, quæ
 in Missa fit.*

IVdas Machabæus cùm ma-
 gnâ auri vim collegisset, quâ
 superstites in eleëmofinam
 2. Machab. 12. contulerant, vti
 sacra narrat historia, eam Iero-
 solymam misisse legitur, vt pro
 defunctorum illa peccatis Deo
 offerretur: per peccata porro
 hoc loco intelliguntur pœnæ,
 quas pro ijsdem in purgatorio
 luere debebant. Subnectit ve-
 rò mox

THESAVRVS MISSAE. 221

rò mox Scriptura sacra, *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.* Ex hoc loco manifestè colligere est, amicorum Dei adhuc viuētium orationes, eleemosynas, ieiunia, aliaque opera pia animabus in purgatorio detentis prodesse, & ad satisfactionē pœnarum, quæ pro peccatis luendæ ipsis restant, non mediocriter conferre. Si ego oblatus Deo per modum eleemosynæ, panis, vel pecunia, & ieiunium, aliaque pia fidelium exercitia, defunctis tantum emolumentum afferunt, quid non sacrificij huius virtus, quæ infinita est, efficiet, in quo Patri æter-

no filius vnigenitus, Iesus Christus, cum omnibus, quæ toto vitæ suæ cursu sibi acquisiuit meritis, quæ infinita sunt, offertur? Hæc autem animabus purgatorij applicantur, secundum diuinæ iustitiæ & misericordiæ dispositionem, quæ eadem pro illis acceptat, ea ipsis plus vel minus iuxta diuinæ ipsius voluntatis acceptationem applicando. Prodest insuper animabus, præter ipsam sacrificij virtutem, ipsa particularis sacerdotis in Missa deuotio, & satisfactio, quam ipse à parte sua, per opus hoc, quod agit vt minister Ecclesiæ, applicat. Hac item ratione qui Missam audiunt,

unt,

THESAURVS MISSAE. 223
unt, suo diuinum hoc sacrifici-
um modo Patri cęlesti pro de-
functis offerre possunt, in cor-
de suo dicentes, Offero diuinę
tuę Maiestati, Domine, san-
ctissimi filij tui Iesu Christi
merita pro his & illis, & adeò
omnibus animabus in purgato-
rio detentis, quas obsecro à pœ-
nis quas patiuntur liberare di-
gneris. Et verò certissimũ est,
viuos, Deum pro defunctis ex-
orãdo, plurimum promereri,
& animas, quę per sacrificia &
orationes ipsorum purgatorio
egrediẽtur, si fortè vel vna hora
antè eodẽ egressurę sint, vt Dei
cõspectu perfruãtur, quã gratif-
simas fore, & benefactorib. suis

T 4

egre-

egregiè & quam amplissimè re-
pensuras, pro illis Deum in ce-
lis orando :

CAPVT XXVI.

DE ORATIONE DOMI-
nica, vel Pater noster.

HAc nos oratione docuit
Christus orare, & à Pa-
tre suo remedium & au-
xilium in omnibus neces-
sitatibus tum spiritualibus, tum
corporalibus petere. quam ma-
xima breuitate & compendio
se explicabimus, vt quando le-
gitur aut legi auditur, sciamus
quid à Domino Deo petamus.
Primum verbū pater excitat in

no-

THESAURVS MISSAE. 225

nobis affectum amoris & fiducia; cū filij naturaliter amēt Patres, & ad ipsos magna cum fiducia accurrant, petitur quod opus habent; certi id ipsum se consecuturos. Secundum verbum, noster denotat, esse nos omnes vnius patris filios, & vt tales inuicē amare debere. Redemptor Iesus in oratione quā in horto ad patrem habuit, dixit *Pater mi;* quod ipse solus naturalis Dei sit filius; nos verò dicimus, *noster;* eò quod multi Dei simus filij, non quidem natura, sed adoptione & gratia. *Qui es in caelis.* Deus quidē omni in loco est per essentiā, praesentiā & potentiā; in certo tamen

tamen

tamen loco particulariter esse dicitur, quòd ibidem gloriam suam magis manifestet. Et quoniam in iustorum animis, in quibus per gratiam commoratur, magis se quàm in reliquis nature operibus reuelat; in cælis esse dicitur, quòd in sacra scriptura hoc nomine iustorum animæ appellentur: in cœlis etiam esse & versari dicitur id est in loco altissimo & maximè eleuato, quem Beatorum habitationi reseruauit, quòd ibidem suam magis gloriam manifestet & aperiat. *Sanctificetur nomen tuum.* Sanctum Dei nomen in se sanctius esse non potest, quam
reuera

THESAURVS MISSAE. 227

reuera sit, neue eius gloria, maiestas, aut magnitudo crescere, nam ipse in se per naturam immensus est & infinitus : at in creaturis eius crescere gloria potest; & ea ipsa tum crescit, cum plures animæ ipsum agnoscunt, adorant, seruiunt, & amant, in quo vera sanctitas & Dei in creaturis suis gloria consistit, secundum illud Apostoli. *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* In hac ergo petitione velut boni filij petimus, vt Patrem nostrum omnes omnino mortales agnoscant, ament & colant, ac nemo ipsum peccando offendat.

Aduer-

Adueniat regnum tuum. Hic petimus, vt non regnet in nobis peccatū; nā qui peccatum facit, seru^o est peccati, sed vt solus per gratiā in nobis regnet De^o, ipsi^q; diuinæ eius maiestati obedi- am^o, & illi velut legitimo ac naturali Regi nostro seruiamus. *Fiat volūtas tua.* Hæc petitio nō multum à superioribus differt, cum idem in substantia conti- neat, etsi alijs verbis postule- mus, vt Dei voluntas fiat. Quæ verò adduntur verba, *sicut in cœlo & in terra*, ad tres superio- res petitiones referuntur: vt, sicut Deus glorificatur, & reg- nat, & voluntas eius fit in cœ- lo, id est, sicut eum glorifi- cant,

THESAURVS MISSAE. 229

cant, laudant, eiusque voluntatem faciunt Beati, sic eam homines adimpleant in terra. Hęc tria primo loco, velut boni filij, petimus ad gloriam & honorem patris nostri: sequentia verò pro nobis petimus, *Panē nostrum quotidianum da nobis hodie*; quo poscimus sustentationem corporis & animæ: pro corpore quidem alimentum, sanitatem, vestitum, in omnibus necessitatibus nostris auxilium, subministrationem omnium, quibus ad vitam tolerandam opus habemus. Pro anima triplicem panem postulamus; primò panem verbi Dei, quo anima sustentatur, iuxta il-

V lam

230 SPIRITVALIS
lam Domini sententiam, Non
in solo pane vivit homo, sed in omni
verbo quod procedit de ore Dei, &
doctrina diuina, qua anima
sustentatur. Secundus panis,
quem petimus, est panis lacry-
marum & pœnitentiæ, quibus
animæ infirmitates, id est, pec-
cata, curantur. Sicut, verbi gra-
tia, ægrum magis sustentat ca-
tapotium, quo pravi humores,
à quibus enecaretur, pellun-
tur, quàm panis, quem come-
dit. Panem hunc postulabat
propheta Regius, dum ait,
psalm. 55. Cibabis nos pane lacry-
marum. pane hoc vescimur,
dum conscientiam nostram
excu-

THESAURVS MISSAE. 231
excutiendo, peccatorum com-
missorum dolorem concipi-
mus, & eorum emendationem
proponimus; tum verò magis,
cùm eadem confitemur & plá-
gimus, firmo concepto, num-
quam eorumdem denuo com-
mittendorum proposito, id-
que in sancto pœnitentiæ Sa-
cramento. Tertius panis, est
sanctissimum Eucharistiæ Sa-
cramentum. Hinc & alius
Euangelista loco horum ver-
borum, Matthæi 6. *Panem no-
strum quotidianum, habet, pa-
nem nostrum supersubstantialem.*
Cùm dicimus, *quotidianum, &
da nobis hodie*, commoremur,
V 2 quo

quotidie nobis doctrinæ panē
esse comedendum; sæpenu-
mero Dei verbum audiendo, sæpè
confitendo, & communionem
facram frequentando. Videtur
namque non intelligere quæ
petit, aut si intelligat, non pe-
tere cum desiderio & volunta-
te petita obtinendi; qui quod
petit pro die hodierna (Deo
ita petere inuitante) non nisi
post annum euolutum, aut serò
admodum, comedit. *Et dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos di-
mittimus debitoribus nostris.* Hic
à Deo contendimus, nobis vt
delicta dimittat, quæ propriè
debita vocantur; quòd ob v-
num peccatum letale, iustè
merito-

THESAVRVS MISSAE. 233
meritoq; eternam inferni pœ-
nam Deo debeamus. Petimus
ergo à Deo, vt à culpa, & infer-
ni pœna nos liberet. Non est
porro necesse pluribus hic pro-
sequi, quanti sit, quod hîc à
Deo petimus, momenti; nam
reuera non est minus, quàm
nō perpetuò igne tartarico tor-
queri, & diuino cōspectu æter-
num perfrui. Porro notandum
est, cū hoc petendo dicimus,
sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris, nos præsупponere,
quòd si nos aliquis offendit
aut iniuria afficit, offensam
iam nos illi omnem remittere.
Si enim iniuriam memori

V 3

men-

234 SPIRITVALIS
mente seruamus, Deum aduer-
sus nos ipsos prouocamus, cum
petamus, vt ita faciat nobis, si-
cut nos alijs. *Et ne nos inducas in
tentationem.* Hac petitione à
Deo poscimus, vt si ad nostri
exercitationē & probationem
nos tentari permittat, minimè
nos cadere sinat, sed gratiam
nobis ad tentationem superan-
dam elargiatur. *Sed libera nos à
malo.* Hic petimus, vt ab omni-
bus nos malis periculis, & ad-
uersitatibus corporis, & præ-
sertim animæ, quæ sunt pecca-
ta, liberet. Nihil quippe est,
quod absolutè dici malum
queat, præter quàm peccatum,
quod

quod ex se & propriè malum est, & omnibus, quibus aliquid dici potest, malum est. Peccatum, inquam, malum ex se est, & per seipsum. Malum, inquam, eò quòd omne, quod illi adhæret, licet optimum sit, malum faciat, vti malos fecit dæmones cùm boni essent angeli, & hominem fecit malum, cùm DEVS eum bonum creasset. Malum, quia Deum offendit, quo nullum deterius fingi malum potest. Malum, eò quòd Christum Dominũ cruci affixit, qui pro peccatis nostris mortem oppetiit, & quotiescumque quis peccatum

letale committit, denuo illum quodāmodo crucifigit. Malū quia necat animā, gr̄atia eā Dei spoliando in qua eiusdem vita consistit. Malū quòd per ipsū, omne quod ad regnū cęleste habemus ius, quādo sumus in gratia, velut adoptiui Dei filij, penitus amittamus. Malū deniq; quòd per ipsum æterno inferni supplicio & igni addicamur. Ab hoc ergo ingenti & abominabili malo petimus à Deo liberari. Voce *Amen* ratificamus per omnia quę petijmus, & desiderium ostendimus obtinendi à Deo ea quę iam petijmus.

CAPVT

CAPVT XXVII.

DE AGNVS DEI ET
communione.

DVm dicitur *Agnus Dei*,
Christum Dominum
inuocamus, eum Dei fi-
lium, & agnum innocentissimū
confitendo, qui quò peccata
mundi auferret, sanguinem ef-
fudit. Petimus ergo vt miseri-
corditer nobiscum agat, pecca-
ta nostra auferendo & ignos-
cendo; quæ sanè maxima est
quam habere possumus, mise-
ria. Cùm ergo talem in Missa
occasionem habeamus, non an-
tè templo egrediamur, quan-
tum

tum quidē potuerimus, quā
horū remissionē obtinuerimus.
Quin etiam dum petimus no-
stri vt misereatur, rogamus vt
nos ad pretiosissimi corporis
fui ac sanguinis cōmunionem
præparet, cū sine eiusdem fa-
uore & gratia dignè ipsum re-
cipere nō mereamur. Hoc ad-
modum particulatim suis in o-
rationibus sacerdos petit, quas
communioni præmittit. Qui
verò Missam audit, spirituali-
ter communicare allaboret, &
non mediocrem gratiæ sanctif-
simi huius sacramenti partem
consequetur. Huius occasione
sciendum est, tres à Doctori-
bus

THESAURVS MISSAE. 239
bus diuini huius sacramenti re-
cipiendi modos tradi. Primus
est solum sacramentalis, quan-
do scilicet quis communicat
in peccato letali (vti commu-
nicauit Iudas) qui quidem Sa-
cramentum recipit, non tamen
eiusdem gratiam, nec virtu-
tem, Qui hoc ad communio-
nem accedit modo, grauissimè
peccat, & abominabile com-
mittit sacrilegium: dicit enim
Apostolus, qui panem hunc in-
dignè, id est, cum conscientia
peccati mortalis, sumit, pre-
tiosi esse corporis & sanguinis
Domini nostri I E S U Christi
reum, nõ secus ac qui eum cru-
ci affixerunt. Secundus com-
muni-

muni-

communicandi modus est sacramentalis simul & spiritualis: hoc modo communicant fideles omnes, qui in statu gratiæ sanctissimum hoc Sacramentum recipiunt, vel in eadem viuendo, in eaque se conferuando, vel, si peccati mortalis reifueri, ipsum ante confessione expiarunt. Qui hac ratione sacrae communionis participat, maiorem vel minorem e sacramento hoc gratiam recipiunt pro dispositione, deuotione, & præparatione, qua ad ipsum recipiendum accedunt. Tertia communicandi ratio est merè spiritualis. Hoc communicare modo possunt in
Missa

THESAURVS MISSAE. 241

Missæ, quin imò sæpius per diem, fideles omnes, primo credendo, Iesum Christum, Redemptorem nostrum, verè in sanctissimo hoc Sacramento præsentem esse, & ipsum vt talem recipere desiderando. Qui ergo Missam audit, ipso communionis tempore dicere in corde suo potest, firmissimè credo, Domine Iesu Christe, esse te in factissimo hoc Sacramento præsentem, & velim ipse modò omnium Sanctorum in cælo iam regnantium puritatem, sanctitatem & virtutes habere, ad te intra viscera mea digne recipiendum: etsi modò mihi liceret, te libenter recipere:

X

rem:

rem: cæterum ipsum non facio,
nec sanctissimum corpus tuum
hodie recipio, quod me non ita
vt oportet, paratum sentiam:
sufficit mihi modò hocce desi-
derium quod ipse mihi conce-
dere dignaris, & tua adiuuante
gratia, me dignè disponam, vt
tali vel tali te die recipiam.
Hęc communicandi ratio apud
spirituales & pios admodum
frequens est, & summè merito-
ria. Et res clara est, vti è contra-
rio actu apparet: nam vt grauif-
simè peccaret is, qui numquam
communione adire propo-
neret, sic qui è contra id facere
proponeret, si posset, existens
in gratia, multum mereretur:

cum

THESAURUS MISSAE. 243

cùm Deus non minùs sit ad re-
munerandum hìc per augmen-
tum gratiæ, at postea per glo-
riam, determinatam sibi ser-
uendi volùtatem bonus, quàm
ad pœna æterna eam ipsam fir-
mam sui offendendi volun-
tatem castigandam
iustus.

X 2

CA-

CAPVT XXVIII.

DE FRVCTV, QVEM
è sacra communione elicere
oportet.

PRæcipuus, quem è sacra cõ-
munione haurire debemus,
fructus consistit in nos Christo
Domino tali ratione vniendo,
vt ex sanctissima eius anima &
nostra vna dumtaxat fiat, & è
sacratissimo illius corpore si-
mul & nostro, per vitę morum-
que similitudinem vnum con-
stituatur. Declarauit hoc ipse,
dum de principali mysterij hu-
ius

THESA VRVS MISSAE. 245
ius fructu loquēdo ait, Ioan. 6.
*Qui manducat meam carnem, &
bibit meum sanguinem, in me ma-
net, & ego in eo. Atque hoc si-
gnum est, quempiam ita vt o-
portet communicasse, si ipse in
Christo maneat, & vicissim
Christus in ipso. Vnde & Di-
uus Augustinus, Signum, in-
quit, quia manducauit & bibit,
hoc est, si manet & manetur; si ha-
bitat & inhabitatur; si hæret, vt
non deseratur. Multæ quidem
comparationes peti possunt à
rebus quæ quotidiano in vsu
sunt, quibus admirabiles vnio-
nis huius effectus exprimun-
tur; optimè autem eos expri-
met ferrum candens. Inijcit,*

X 3

verbi

verbi gratia, faber ferrarius in
fornacem ferream laminam,
duram, frigidam, nigram, for-
didam, & aspectu turpem: mox
ignem follibus excitat; quem
ubi flamma exfurgere cœperit
altius, iniectâ frigidâ mitigat,
vt calor eo fiat intensior. post-
quam iam summè incaluit, la-
minam fornace educit, & quæ
dura initio erat, mollis, flexi-
bilis, ductilis, & malleorum
ictibus admittendis apta edu-
citur, vt inde in quamcumque
aptari formam queat; & quæ
nigra, turpisque fornacem in-
trarât, velut aurea & pulchra
exit; quæ frigida, velut in ig-
nem

THESAURVS MISSAE. 247

nem conuersa egreditur, scintillantes scorias vndique eiacularans. Eodem modo & in corde nostro res peragitur. Quid enim aliud est sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, quo Iesus Christus, Deus simul & homo verus, continetur, quàm ignis diuini amoris fornax? *Deus noster*, inquit Apostolus Hebr. 14. *ignis consumens est*; quod corpus & anima eius sanctissima personaliter Verbo diuino, quod per essentiam suam totum amor est, vnita sint. Quid autem aliud est communicare, quàm cor in furnum hunc iniicere, & in hac amoris fornace ipsum succedere, igne ipsum cõ-

X 4

fide-

sideratione eorum quæ in mystico hoc bolo mihi dantur, id est, omnium illorum, quæ mihi dare Deus potest, excitando; quin etiam interdum nimium erumpentes inordinati concupiscentiæ amoris flammæ consopiendo, vt diuini amoris incendium magis inualescat & accendatur? Ex hac ergo fornace cor, quod, licet aliquo modo in gratia, minus tamen ductile, ipsam intrauit, egreditur velut carneum, molle, aptumque, vt à diuina manu in quamcumque formam coaptetur: quod minus splendidum & fulgens intrauit, exit pulchrum, diuinæque gratiæ fulgoribus & radijs illustre:

THESAURVS MISSAE. 249

illustre: quod minus feruidum
intrauit, exit ardens, & cha-
ritatis & amoris erga Deum &
proximū flammis penitus suc-
censum, scintillas igneas ore,
id est opera misericordiæ, eij-
ciens: quod debile & infirmum
intrauit, egreditur terribile, &
dæmonibus formidabile, forti-
tudine leoni factū per simile. E-
gregiè hoc & diuinè declarauit
D. Chrysoſtomus, dicēs, Hom.
62. *Tanquam leones ignem spiran-
tes ab illa mensa recedamus, facti
diabolo terribiles, caput nostrum
reuoluentes.* Christum Dominū,
& quantam nobis charitatem in
sacro hoc mysterio exhibuit.
Metalla, quorum inter se ali-
qua

qua similitudo est, dum igne liquefacta sibi inuicem vniuntur, ita sibi permiscentur, vt quod erat vtilius, sublimetur, valorem & pretium accipiens eius quod erat pretiosius, quo cum se coniungit; vt si v.g. vnam argenti vnciam octo valentem regalibus, cum auri vncia centum regalibus æstimata liquefacias, argentum ilicò sublimetur, vbi se cum auro permiscet, & vncia quæ non nisi octo valebat regalibus, iam auro immista, valeat quinquaginta. Ad eundem planè modum in sanctissimo hoc Altaris sacramento cōtingit, vt, dum anima & corpus ipsum recipiētis, cum
Chri-

THESAURVS MISSAE. 151

Christo coniungitur, à vita hominis ad Dei vitã sublimetur. Declarauit hoc Redemptor, cū de sanctissimo hoc Sacramento loquendo ait: Matth. 6. *Misit me viuens pater, & ego uiuo propter patrem, & qui manducat me, uiuet propter me.* Id est, sicut humanitas mea, quod eam pater in vna hypostasi cum Verbo coniunxerit, euecta est vt esset Dei persona; sic qui me recipit, ad talem dignitatem euehetur, vt propter me victurus sit, & gratiæ vitam ac diuinam habiturus. Hoc respexisse visus est S. Petrus, dum de diuinis donis, quæ pater æternus per
Iesum

Iesum Christum Saluatorem
& magistrum nostrum nobis
contulit, loquens, dixit I. Pe-
tri I. *Per quem*, filium suum, sci-
licet Iesum Christum, *magna*
nobis & pretiosa promissa donauit
pater cœlestis, *vt per hæc effici-*
mur diuinæ consortes naturæ. Cæ-
terum nihil magis propriè de-
clarat quid homo recipiat, &
quantum cor, dignè hoc sacra-
mentum sanctissimum recipi-
endo melioretur, quàm ipsa
quæ ex pauxillo illo aque & vi-
ni, quando sacrum calicem ad
mysterium hoc celebrandum
permiscemus, fit mixtio. Aquâ
enim, quæ vino immiscetur, sic
ut quâtitate minor, vinû quod
for-

THESAURVS MISSAE. 253

fortius est, ad se violēter attra-
hit, & adeò quidem, vt eam to-
tam in se conuertat & transfor-
met, ita vt nec sapor, nec color
aquæ iam mutatæ, & in vinum
conuersæ maneat. Idem accidit
homini, qui per sanctissimum
hoc sacramentum dignè recep-
tum, Christo se vnit, vt sicut
Christus est cibus viuus & vir-
tutis infinitæ, ita totum homi-
nem in se conuertat & commu-
tet, adeò vt in vita, cogitatio-
nibus, desiderijs, verbis deniq;
suis iam nõ amplius / sonet ho-
minem, nec homo appareat, sed
instar Christi viuat, & velut al-
ter Christus in terra appareat,
& locum in ipso habere compe-

Y ria-

riatur, quod de se dicebat Ap-
postolus, Gal. 2. *Viuo autem, iam
non ego, viuit verò in me Chri-
stus, quasi diceret, iam non viuo
ego, nec sū qui esse soleo, Chri-
stus verò in me viuit.* & quod
D. Augustino idēmet. Domi-
nus ait, *Nō tu me mutabis in te,
sed tu mutaberis in me.* Atque ad-
mirabilis hæc vnio non locum
modò in anima, quæ in vno spi-
ritu Deo cōiūgitur, vt testatur
Apostolus, 1. Co. 6. *Qui adheret
Domino, vnus spiritus est;* sed ha-
bet etiā in corpore. Si verò Sa-
cramētū matrimonij ea virtute
polleat, vt è duob' corporib' a-
deò differentib', vti sūt mariti
& vxoris, vnum, & è duabus
carni-

carnibus vnā dumtaxat con-
 stituat, vt ipsemet Deus confir-
 mat, dicens, Gen. 6. *Erunt duo*
in carne vna; & Apostolus Eph.
 5. *Iam non sunt duo, sed vna caro;*
 quanto arctius & vicinius se no-
 strū corpus vniet corpori Chri-
 sti? Vnde & ibidē Apostolus, Sa-
 cramentū hoc magnū est, ego autē di-
 co in Christo & in Ecclesia: id est,
 Magnum quidem est hoc ma-
 trimonij Sacramentum, quod ē
 duobus corporibus non nisi v-
 num constituit: ego verò dico,
 ipsum figuram vnionis esse, quę
 inter Christum & Ecclesiam e-
 ius inuenitur. Adeo vt qui dig-
 nē cōmunicat, nō vnus dūtaxat

Y 2

cum

256 SPIRITUALIS
cum Christo fiat spiritus, sed
etiam corpus vnum. Quamob-
rem etiam alio loco dicere au-
det idem Apostolus, 2. Cor. 12.
Vos estis corpus Christi; perinde ac
si clarioribus verbis diceret, ab
hoc ipso die respicite & habe-
te corpora vestra, velut corpo-
ra Christi; oculi vestri videant,
quod Christi oculi videbant;
lingua vestra loquatur quod o-
lim lingua loquebatur Christi;
aures vestri audiant, quod au-
diebant Christi; manus vestrae
tangant, quod tetigerunt Chri-
sti, ac velut sacrilegium repu-
tate, membra vestra ad aliquem
peccati usum conuertere: quo-
circa post sacram synaxin velut
impo-

impotens & mēbris captus esse
 ac manere homo deberet, quod
 ijs declarat verbis idem Apo-
 stolus, I. Cor. 6. *Tollēs ergo mem-
 bra Christi, faciam membra mere-
 tricis? absit:* quasi dicat, fierine
 queat, vt corporis mei mēbra,
 quæ Christi esse mēbra me cre-
 dere par est, accipiam, & eadem
 peccando meretricis membra
 efficiam? nunquam rem huius-
 modi permittat Deus. Cæterū
 nihil meo iudicio & vniuersa-
 lius & magis propriè admirabi-
 les sanctissimi sacramenti effe-
 ctus declarat, quàm fermētum,
 vti egregiè declarat S. Cyrillus,
 qui cū dixisset, lib. 4. in Ioan.
 c. 17. *Si quis liquefactæ ceræ aliam*

ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est: sic qui carnem & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita coniungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur; mox subiungit, simile quodammodo apud Matthaeum reperies. Simile est, inquit regnum caelorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum. Mulier, ecce, in pane coquendo pinsendoque versata, tres farinae modios accipiens, eam colligit, subigit, & patxillum fermenti eius miscet, mox vero eam stragulo cooperit, & quiescere finit, donec fermentetur, & uniuersa massa inficiatur: nam si ante fermentationem

THESAURVS MISSAE. 359

p anis clibano inderetur, insipi-
 dus, vesicosus, spongiosus, &
 grauis foret, & stomacho sano
 oppilando, quàm egro debiliq;
 per sanando aptior. Sanctissimū
 Sacramentum celeste quoddā
 fermentum est, quod tres veras
 atq; eximias in se complectitur
 substantias, corpus nempe, ani-
 mam ac diuinitatē. qui ipsum
 recipit homo, massa est è tri-
 bus farinae mēsuris composita:
 vna est ceteris dignior & emi-
 nentior, superior scilicet anime
 pars, intellectus inquam & vo-
 luntas: alia paulò vilior, pars
 scilicet animalis, in qua appeti-
 tus est sensitiuus cum omnibus
 suis passionibus, concupiscibili

Y 4

iraf-

irascibili, gaudio, tristitia, spe,
timore, & cæteris passionibus.
Alia deniq; & omnium postre-
ma sunt sensus corporis, visus,
auditus, lingua, olfactus, gustus
tactus. Quid ergo faciendum il-
li, qui à communione redit? vt
prudens pistrix fermentū hoc
cœleste cum vniuersa hominis
massa è tribus modis composita
misceat, subigat & coniungat,
& tamdiu fermentū hoc quies-
cere sinat, donec tota massa fer-
mentetur. Radijs diuinitatis in
hoc fermento abscondite intel-
lectum fermentet & volunta-
tem; illum quidem, vt spiritua-
lia & æterna magni, at tempo-
ralia pauci facere norit; hanc
verò,

THESAVRVS MISSAE. 261

verò, vt velit quod vult Deus,
amet quod amat Deus, abhor-
reat quoque vicissim, quæ ipse
abhorret. Sacratissimâ verò
Christi animâ passiones sapidas
reddat, vt nimirum illæ mode-
ratæ & temperatæ rationi ser-
uiant, quæ concupiscibili man-
det, vt quæ decent & non alia
concupiscat; timori, vt timeat
quæ reuera timenda sunt; pec-
catum scilicet, & non amplius:
irascibili, vt irascatur quando
& quantum par est, non verò
indebito modo & tempore:
gaudio, vt bonis cœlestibus &
terrenis, in quantum Deus vult
& non aliter, exultet & fruatur.
Sensibus denique sacratissimi
cor-

cor-

corporis Christi suos condiat
& fermentet, vt oculi nempe
ipsius videant, quod viderunt
Christi; aures audiant, quod au-
dierunt Christi; lingua loqua-
tur, quæ lingua Christi locuta
est; manus deniq; illius tangat,
quod tetigerunt Christi. Non
verò prius diuinum hoc trium
farinæ modiorū homo ferme-
tum relinquat, quàm tota mas-
sa, id est intellectus, voluntas,
desideria, affectus, & omnes sen-
sus ipsius fermententur & sapo-
rem attrahant, vt scilicet ad
Christi Domini sensuum imi-
tationem quàm proximè acce-
dere allaborēt. Nā si quid iisdē
sine hoc cōdimēto facturus est,
panis

THESAURVS MISSAE. 363

panis prodibit insipidus, & cogitationes, desideria, visus, auditus, & sermo erunt hominis qui filius sit Adam, opera etiã erunt à massa in peccato concepta ac malè condita: at si omnes sensus & potentias sapidas reddat, non aliter operabũtur quã sensus & potetiẽ Christi. Vnde idem qui suprã Cyrillus, Ibid. *Sic paruula benedictio totum hominem ad se attrahit, & sua gratia replet.* hac fiet vt desideria eius sancta, cogitationes cœlestes, verba proximum ædificantia, opera denique gratiæ & tandem gloriæ meritoria futura sint.

Amen.

CAPVT

CAPVT XXIX.

DE EVANGELIO S. IO-
annis, In principio erat Ver-
bum, quod Missam
claudit.

Non sine expressa Dei in-
spiratione ad Missæ finem
Ecclesia nobis Sancti Ioannis
proponit Euangelium, quod in
illo, velut breui quodam com-
pendio, omnia eiusdem myste-
ria conclusisse & cōprehendisse
visus est Euangelista Ioannes.
In illo siquidē Verbi diuini es-
sentia, eiusdemq; incarnati, &
effectuū quos ipsius prædicatio
in mundo effecit, qui nimirum
sunt oēs omnino homines illu-
mina-

THESAURVS MISSAE. 175

minare, & officij quod peracturus venit, quod est nimirum salutem nobis dare & potestatem filios Dei per gratiam fieri, nobis datur notitia. Non mediocrem fructum & consolationem afferret Missam dicentibus, & audientibus, si breuem aliquam eius declarationem haberent, vel peterent ab ijs, qui eam tradere & possent & scirent; si enim intelligeretur, non parum saperet; & si saperet, nouum quotidie videretur, & nouam consolationem afferret. Ut verò verbi diuini hic perfectiones, quæ in illo nobis traduntur, quæque Deum ex animo & sincerè amantibus magnum solatium atque

Z

animi

animi teneritudinem causantur, prætereamus, talem etiam causabitur audire quotidie lætum illud nuntium, posse nos Dei fieri filios, si modò velimus.

CAPVT XXX.

QVAS GRATIARVM ACTIONES Deo post Missam persolvere debeant sacerdotes, & qui in eadem communicant, tum etiam ij qui illam audiunt.

VT incipiamus ab ijs qui nō nisi Missæ interfuerūt, quorum minor longè videtur obligatio; nō deberent hi ab eadem exire, mox vbi dictū est, *Et Verbum caro factum est; tēplo-*

THESAURVS MISSAE. 267

plouque egredi, sed aliquo saltē
tempore sacro absoluto inibi
manere, ad Deo gratias pro tā
singulari quod ab ipso accepe-
runt beneficio, persoluendas;
quòd nimirum tam sublimibus
atq; excellētibus illo die my-
sterijs ad salutem & auxilium
ipforum peractis interesse me-
ruerint; quodque Deus ipsos
omnium vitæ suæ sanctissimæ,
passionis, mortis meritorū ra-
tione tam eximij & diuini my-
sterij, participes fecerit; quodq;
Ecclesia exeant meliōres, quam
intrarāt, firmo nūquam post-
hac peccandi, taliq; Domino
diligentius seruiendi, eiusq;
seruentiūs amandi, proposito

Z 2

conce-

concepto. Qui verò in Missa sacrae communis facti sunt participes, aut Missam celebrarunt, maior ijs Deo pro tam eximio beneficio gratiarum agendarum incumbit obligatio. Absoluto igitur sacro, Sacerdos interim dum ad sacristiam redit, seque vestibus sacris exuit, gratias agat recitando antiphonam, *Trium puerorum, &c.* & *Benedicite omnia opera, &c.* sicut in Missali praescribitur in Missae ordinario. Quo peracto tam sacerdos, quam qui à communione venit, aliquantum temporis solus se recolligat, cum Deo suo acturus. Hic aliquas considerationes & affectus in se excitare
allabo-

allaboret deuotionem & pietatem excitantes. Primò consideret, habere se iã in pectore Redemptorem suum Iesum Christum vt hospitem, & cum quo mensę assedit. Aliquantum etiam cum ipso velut ad mensam sedente colloquatur: turpe enim & indecens foret, talem hospitem & conuiuam cum cibo (vt dicunt) in ore reliquo in domo solum relinquere, & inuitãtem domo se proripere. Tractet erga illum pro dignitate, ac velut filium eius, cuius reuera est, agnoscendo in ipso, & diligendo, & gaudendo quòd sit eiusdem cū patre naturæ Deus, eiusdem potestatis, sapiëntię,

bonitatis, gloriæ; & vt talem eū adoret, & in infiniti illius esse Dei consideratione aliquantum hæreat absconditus, & velut absorptus. Deinde paulò magis foras prorumpat, & cum anima illa sacratissima familiariter agat, eamque consideret sapientia, potentia, sanctitate, gratia, virtute, perfectione & gloria creata plenam, & verbo personaliter vnitam, eique ob tatum thesaurum, dona, & gloriam qua donata est, congratuletur. Sua illi negotia aperiat, consiliū ab ipsa petendo; Christus enim, in quantum homo, *magni consilij* dicitur *Angelus*. Et anima illa sanctissima interne ipsum alloquetur & dicet, quo-

modo cum Deo in oratione, in officio diuino, in omnibus suis operationib. agere, quo corpus suū modo habere, quo modò facultates datas impendere, quomodo cū proximo, amicis iuxta & inimicis se gerere debeat: deniq; in omnib. quæ occurrēt sanctissimā illā animā interroget, quo se ipsa modo in tali & tali occurrētia gereret. Nō parū etiā utilitatis adferet duorū illorū versū Dauidicorū in memoriā reuocatio, *Viderūt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei, Regis mei qui est in sãcto. prauenerūt principes cõiũcti psallentib. in medio iuuēcularū tympanistiarū: qui licet aliū habeāt sēsū, ad hūc tamē*

applicari possunt: Imaginetur ergo antè, quàm ipse sublimen illum Dominum humili domo sua, (quæ tametsi pauper cula, nihilominus sanctum illius templum est) reciperet, præuenisse cælestes principes, id est Angelos, vt Deum suum, ac Dominum, & regem, in palatium suum, quod est sacerdotis, aut alterius cuiuspiam communicantis anima, introeuntem coràm cernerent, cantando laudes, & cantica vna cum iuueniculis canticibus. Atque vt regi in palatio coràm magnatibus & purpuratis solent matrone ac puellæ honorariæ coronam confidendo cõstituere, sic etiam virtutes,

THESAVRVS MISSAE. 273
tutes, quæ per has iuueculas in-
telligi possunt, in anima illius
prodeant, ad Deo regi suo, qui
eandem iam iam subiuit, aliquẽ
honorem afferendum. Prima
prodeat fides, & regis sui ma-
gnalia celebret ac decantet, Dei
filium illum, æternum, immen-
sum, infinitum, quin & purissi-
mæ Virginis filium, confitẽdo,
ac reliquas eiusdem perfectio-
nes referendo. Dicat ei spes, ab
ipso sperare se omnia bona gra-
tiæ quoad ad hanc vitam, atque
in primis virtutem illam, qua
maximè opus habet, & in neces-
sitatibus suis remedium, & om-
nia bona gloriæ profutura. Si
autẽ spes hæc viua fuerit, magis
hac

hac ipsa locupletabitur, quàm
omni eo quod hoc mūdo cōti-
netur, pluris namq; faciēda spes
quædā bona, quàm mala posses-
sio. Prodeat & charitas, & amet
illū, gaudendo quòd ipse sit is
qui est, possit, valeat, sciat, quæ
potest, valet, & scit, & plures a-
lias infinitas perfectiones habe-
at, quæ in ipso omnes nō nisi vna
sunt, id est, simplicissimū illius
esse. Prodeat denique humili-
tas, obedientia, adoratio, timor,
ac reliquæ virtutes, & vnaquæ-
que cantet prout potuerit, id
est, Deum suum proprijs suis
quæque actibus honoret. Ve-
rū ante omnia det operā, qui
Deum suum iam recepit, (quod
etiam

THESAVRVS MISSAE. 275

etiam maximè proprius sanctis-
simi huius sacramenti fructus
est, vti suprà suo loco dictum
est) det inquam operã vt Chri-
sto Domino arctè se vniat, iux-
ta illam Domini sententiam,
Ioan. 6. *In me manet, & ego in eo.*
Præparet se denique ad auscul-
tandum Domino, qui in cordi-
bus nostris loquetur; ille enim
nos docebit quæ magis scire ex-
pediet, & quo erga ipsum nos
modo gerere debeamus; & pro-
tractationis illi iã exhibite mo-
do, proxima vice in domũ no-
stram veniet libētius aut illibē-
tius. Vt verò dicta aliquam no-
bis vtilitatem afferant, perma-
gni referet hæc diligenti me-
ditatione recolere, nonnullis

276 SPIRITVALIS
diebus in sola præparatione di-
ligentius se exercere, alijs in ip-
so rerum discursu, & deuotio-
nis occasionibus, in Missa oc-
currentibus, alijs denique in
gratiarum actione persoluenda:
nam magis profuerit, hoc die
diutius huic, illo diutiùs illi rei
vacare, quàm omnibus
simul quotidie o-
biter se de-
dere.

CON-

CONSIDERATIONES

ALIQVOT, QVIBVS SA-
cerdotes iuuentur ad diuinum of-
ficium cum deuotione per-
soluendum.

I

Permagni refert, aliquan-
tulum se antè sacerdotem
recolligere, & perpendere,
quid facturus abeat, iuxta il-
lud Ecclesiastici consiliũ, Ec-
cles. 18. *Ante orationem prepara
animam tuam, & noli esse quasi
homo qui tentat Deum.* Nam is
quodammodo tentat Deum,
qui in diuini officij recitatione

Aa

deuo-

deuotionem quærit, & antè se
ad illud minimè disponit. Qui
verò cor suum præparat ad cū
Deo loquendum, iam quodam-
modo obtinuit, quæ postulat,
secundùm illud Psalmistæ te-
stimonium, Psal. 110. *Præpara-
tionem cordis eorum audiuit auris
tua.* Perutile etiam fuerit, opti-
mum & conueniētissimum diei
tempus ad cum Deo tractandū
seligere, quin etiam tempus suf-
ficiens, ne ipsa recitatio præci-
pitata, sed vt saltem homo cum
Deo tãdiu loquatur, quãdiu cū
alio homine loquitur; nã psal-
mos & reliqua velut cæci canti-
lenam decurrere, magna est ir-
reuerentia. Conducet etiam
locus,

THESAURUS MISSAE. 279

locus, iuxta illud, *Intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum.* Procurandum saltem, ut locus, in quo officium recitandum est, decens sit & sine strepitu.

2. Det operam, ut eo spiritu ad recitandum abeat, quo singulos psalmos David dicebat, ut quando dixit psalmum, *Beati immaculati in via;* credendum est, magno illum desiderio succensum feruandæ legis Dei, & voluntatis eius in omnibus faciendæ dixisse. Et quando psalmum, *Benedic anima mea Dominum, & omnia que intra me sunt, nomini sancto eius;* verisimile fit,

illum dixisse animo ob diuina beneficia admodum grato.

Hic attētionis modus hominibus doctis & literatis admodum facilis est, qui Psalterium & reliquos diuinæ scripturæ libros intelligunt. Est etiam utilissimus; nam hoc modo homo animæ imprimit & insculpit id quod Spiritus Sanctus in illo Psalmo spectauit. Nec verò satis esse debet recitāti officium, intelligere quid in Psalmo illo Spiritus sanctus doceat, sed etiam allaboret, vt mens erga hoc ipsum afficiatur; atque ita fiet, vt breuissimo tempore multis suam homo animam virtutibus locupletare possit.

3 Acce-

THESAURVS MISSAE. 281

3 Accedat ad recitandum officium diuinum, vt discipulus ad discendum & magistrum audiendum accedens, quod vt faciamus cōsuluit Dauid dicens, Psal. 33. *Accedite ad eum, & illuminamini.* Ibi namq; nos docet Deus, quid à nobis requirat. Idipsum fecit idem Propheta cum dicebat, Psal. 84. *Audiam quid loquebatur in me Dominus Deus.* Et quo quis magis vt paruulum se & maiori simplicitate gesserit, eò maiorem recipiet lucem, & magis à Domino Deo edocebitur, iuxta illud, Psal. 118. *Declaratio sermonū tuorū illuminat, & intellectū dat paruulis.*

A a 3

4. In-

4. Internam sancto Dei nomini exhibeat reuerentiã, quotiescumq; illud inter recitandũ nominabit ; & vbi se rei huic assueuerit, facile erit attentionẽ habere, quæ deuotionem illi & teneritudinẽ causabitur; in singulis namq; propè versibus occurrunt hæc nomina, *Dominus, Deus, Rex, Altissimus, terribilis, omnipotens*, aliaq; attributa diuina.

5. Proderit quoq; interdum attendere ad magnalia & mirabilia Dei nostri, quæ in singulis propè psalmis enarrantur; quæ tanta sunt, nemo vt eadẽ verbis exponere queat, iuxta illud, *Psal. 105. Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes*

des

des eius? Quæ ubi in psalmis legentur, aut potius Spiritum S. narrantem eadem audiet, exultet, & desideret, ut illa magnalia in Deum referantur: qui est maximus amoris actus & summus, quo maior exhiberi à quoquam non potest. V.g. cum dicit, *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis*, optet in corde suo & gaudeat ob gloriã, qua Christus Redemptor à patre donatus est ad eiusdem dextrã residens. Atq; ita in cæteris Dei magnalibus & attributis.

6. Accedat cum magna divinorum verborum veneratione & ponderatione, sibi certissimò persuadens, horum quodque

in corde seruatum, vitam sibi
allaturum æternam, iuxta illa
D. Petri ad Redemptorem Ie-
sum verba, Ioan. 6. *Domine ad
quem ibimus? verba vita æterna ha-
bes.* Et quod ipsemet de se Sal-
uator ait, *Verba quæ ego loquor
vobis, spiritus & vita sunt.* Vnum-
quodque proinde Officij diui-
ni, quod totum constat è ver-
bis Dei, verbum vita æterna est.
Psal. 118. *Vt, Beati immaculati in
via, qui ambulant in lege Domini.*
Ambulare immaculatum in via
Dei, vita est æterna. Et, Psal. 1.
*Beatus vir qui non abiit in consilio
impiorũ.* Et, Ps. 31. *Beati quorũ re-
missæ sunt iniquitates.* Atque ita
reliqua diuini officij verba
ma-

THESAURVS MISSAE. 285

magni in corde faciat, velut pretiosissimas quasdam gēmas infiniti valoris, detq; operam, ne qua illarum amittatur. Hoc eo modo magni faciebat ipse Psaltes, dum de ijs dicebat, Psal. 18. *Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum.* Si porrò singula per se verba vitam æternam causantur, tot sanè tamque diuersa, quæ eiusdem omninò valoris sunt, in causa erunt, vt in officiũ recitante, compleatur, quod de ouibus suis Christus affirmavit, Ioan. 10. *Ego veni vt vitã habeant, & abundantius habeant.* Qui ergo hac consideratione per fidẽ excitata Horas suas recitaret, longè

longè se ditiozem ex vno psalmo factum inueniret, quàm ex vniuerso mundi totius argento & auro, & animum viuo illius Domini, qui tanta cū abundantia tot tamq̄; eximias sibi diuitias cōmunicauit, amandi, colēdiq̄; desiderio accenderet.

7. Consideret se hinc pauperem & indigum, & velut nescientem à Deo petere quæ sibi necessaria sunt; illinc verò Breuiariū cogitet velut librū plenū petitionib⁹, à SpirituS. ordinatis, & institutis vti, reuera sūt, iuxta illud, R. 8. *Quid oremus, sicut oportet, nescimus; ipse autem spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Si autem ex vna parte perpendat petitiones esse

æquas & salutare, & ex altera
Deum esse ad dandum promp-
tissimum, & certum sit, promi-
sisse suis Christum, Ioannes 16.

*Si quid petieritis patrem in no-
mine meo, dabit vobis ;* intelliget
haud dubiè, ad animam suam
ditandam, non aliud sibi esse
necessarium, quàm ad insigni-
cum feruore, & firma fiducia
(quam diligentiam dumtaxat
à parte sua orantem impendere
Deus vult) diuinum officium
recitandum accedere.

8. Consideret eum qui sine
vlla attétione recitat, nihil pe-
nitus Deo dare, cū psalmi ipsius
sint. Non secùs ac si dominus a-
liquis seruo vas argenteum
daret

daret, vt illud ipsi aqua plenum redderet, & seruus illud ei redderet vacuum, nihil omnino illi daret. Fortè propterea etiam dixit psalmographus, psal. 76. *Confitebor tibi in vasis Psalmi.* Cōsiderabat enim ipse psalmos velut aurea quædam vasa, quos ipse Deo, cuius reuera erant, cōfessione diuinorum eius præconiorū & deuotione plenos reddere debebat.

9. Vtile etiam fuerit nonnihil post singula *Gloria patri & filio, &c.* requiescere, cum aliquo interno diuini amoris actu, gaudendo, quod Deus sit qui est, & infinita sua gloria in æternum fruiturus sit.

10. Det

10. De operam vt, quando ad
 recitandū se accingit, ita attēdat,
 vt Deū amet, & de eius esse, glo-
 riaque gaudeat, quæ est summa
 quæ haberi potest attentio, &
 omni hominum generi admodū
 facilis; vt nimirū letetur quòd
 Deus sit qui est, & vt ex omni-
 bus illis ipsius perfectionibus,
 quæ ad singula propè verba in
 Psal. occurrūt, in diuinā illius
 maiestatem aliquid resultet. Si ve-
 rò versus aliquis aut quippiā a-
 liud, quod nō intelligit, occur-
 rerit, Dei sapiētiam eo magis sus-
 piciat, ijs illū verbis honorādo,
 quibus ipse honorari vult. Cū
 autē cū huiusmodi amoris affe-
 ctu ad diuinū recitandū officiū,

Bb

acce-

accedit, etsi ijdem singulis diebus psalmi repetatur, non modo fastidium illi nullum adferent, sed maioris etiam gustus erunt occasio: vt res aliqua pulchra, quo magis inspicitur, eo magis animũ ad se rapit; & mel & saccharũ quod natura sua dulce est, quãto magis ore masticator, tanto maiorem dulcorem edenti adfert.

II. Studeat quoq; in animo suo omnes doloris, cõtritionis, gratitudinis, amoris, spei, cũ diuina volũtate cõformitatis, humilitatis, timoris, aliosq; plurimos affectus in psal. occurrẽtes excitare. Atq; vt huiusmodi act' vnicò momẽto per volũtatẽ fieri poss-

possunt, sanè si quis eos sæpius inter recitandas Horas perageret, ad earũ finẽ vbi peruenerit, multos virtutũ collectos actus habebit: qui quantũ promereãtur, facile videre est è damno, quod ipse sibi afferret si cõtrarios faceret, & in ipsos consensum præstaret; omnes namque peccatum forent.

12 Si sesquihora ad vniuersum officium decurrendũ sufficiat, vnum horæ quadrantẽ amplius ei impendat, vt tractim ipsum recitet, & gustet quodammodo quæ legit: nam quando quis festinãter, vt citò absoluat, legit, sollicita illa anxietas omnẽ tollit attẽtionem: quin etiam hinc

apparet, declarare illum velle fastidium sibi afferre cum Deo colloquium.

13 Quin etiã, si quãdo quid occurret, quod maiorẽ illi lucem causetur, aut animũ magis commoueat, in hoc ipso quietus heret, vt interdium illud ruminet. In quo si diligẽs fuerit, Deus ipse vicissim quotidie illi de necessarijs prouidebit; atq; ita fiet vt diuinũ officiũ illi velut *locus pascuae* futurũ sit, iuxta illã Domini sententiã, Io. 10. *Ingredietur, & ingredietur, & pascua inueniet, & ad Diuinũ officiũ semper cũ fame adibit, & ab eo benepastus & refectus reuertetur.*

14 Cogitet, officiũ diuinũ, pro
ut

ut nomen sonat, inestimabilem thesaurũ esse; vnde si anima ipso plurimũ nõ ditetur, fit quia ipsũ negligit, neu se ad ipsũ prout oportet recitadũ, disponit, sed illi sufficit, ipsum solũ decurrisse & in eo quiescit.

15 Permagni etiam refert, ipso absoluto, breuiter examinare quę in eo commissa sunt errata, & proponere eadem hora proxima emendare.

16 Proderit etiam considerare multa illorum quę in psalmis scripta sunt, Christo Domino conuenire, modò vt Deo, modo vt regi, aliàs vt redemptori, aliàs vt iusto, aliàs inquantũ peccatoris formã accepit, & omnia

in se nostra crimina assumpsit;
atq; ita eadē velut propria fo-
rent, plorauit, & in se sensit.

17 Considerandū quoq; præci-
puū Patrū veterū & eremicola-
rum exercitiū fuisse, toto propè
die & nocte psalmos Dauidicos
decurrere; quod haud dubiè nō
fecissent, nisi magnā in ijs utili-
tatem & dulcedinē inuenissent.

18 Vtile deniq; fuerit, has aut
alias cōsiderationes quæ magis
excitabunt, nō simul omnes ad-
hibere, sed hodie se in hac, cras
in alia exercere: nam ita magis
proderunt, & paulatim magis
magisq; assuescet illi, quæ ad
maiolem deuotionē excitabit.

F I N I S.

AC-